

**GÁDOROS NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
KÉPVISELŐ – TESTÜLETÉNEK
NAPKÖZI OTTHONOS ÓVODÁJA**

OM AZONOSÍTÓ: 028181

**PEDAGÓGIAI PROGRAM
2018.**

***„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni, vess magot,
Ha egy évtizeddel számolsz, ültess fát,
Ha terved egy életre szól, embert nevelj!”
/kínai mondás/***

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	5
1.1. Az óvoda jellemző adatai	6
1.2. Jogszabályi háttér	6
1.3. Helyzetkép	6
1.3.1. Óvoda bemutatása	6
1.3.2. Személyi feltételek	7
1.3.3. Tárgyi feltételek	9
1.4. Az óvoda jövőképe	10
1.4.1. Óvodakép	10
1.4.2. Gyermekkép	11
1.5. Pedagógiai alapelveink	11
1.6. Az óvoda küldetésnyilatkozata	11
2. Óvodai nevelésünk célja, alapvető feladatai	13
2.1. Tevékenységközpontú óvodai nevelés célja	13
2.1.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	13
2.1.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	13
2.1.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	14
2.2. Az óvodai nevelés feladatai	14
2.2.1. Az egészséges életmód alakítása	14
2.2.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	20
2.2.3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	22
3. Az óvodai élet tevékenységformái	23
3.1. Játék	24
3.2. Tanulási tevékenység	27
3.3. Társas és közösségi tevékenység	28
3.4. Munka jellegű tevékenység	29
3.5. Szabadidős tevékenység	30
4. A komplex tevékenységek rendszere	31
4.1. A külső világ tevékeny megismerése	31
4.1.1. Matematikai tartalmú tapasztalatok	36
4.2. Művészeti tevékenységek	37
4.2.1. Verselés, mesélés	38
4.2.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	39
4.2.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	40
4.3. Mozgás	41
5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	43
6. Az óvodai élet megszervezése	49
6.1. A nevelés tervezése és időkeretei	49
6.1.1. A napirend általános időkeretei	50
6.1.2. Hetirend kialakítása	51
6.2. Befogadás	52
6.3. Óvodai életünk hagyományai, ünnepei	53

6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere	55
7. Az intézmény tervezése, értékelési, mérési rendszere	57
7.1. Az óvodai nevelés tervezési dokumentumai	57
7.2. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció	57
8. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek az óvodában – Inkluzív nevelés	57
8.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	58
8.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek	65
8.3. Kiemelten tehetséges – tehetségígéret – gyermekek	66
8.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek	66
9. Gyermekvédelem az óvodában	66
10. Érvényességi nyilatkozat	69
11. Legitimációs záradék	70

1. BEVEZETÉS

Óvodánk pedagógiai programját a 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet előírásainak megfelelően, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján, Fábíán Katalin Tevékenységközpontú óvodai nevelési programjának adaptálásával és a helyi sajátosságok figyelembevételével készítettük. A program megírásakor szem előtt tartottuk a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

Nevelőtestületünk a tevékenységközpontú óvodai nevelési program adaptálása mellett döntött, mivel a program rendszere jól illeszthető korábbi nevelési értékeinkhez, tapasztalatainkhoz. Emellett figyelembe vettük lehetőségeinket, hagyományainkat, a partneri igényeket, a magyar óvodai nevelés értékeit, településünk adottságait, melyek óvodánk egyéni arculatát formálják.

Pedagógiai célunk a gyermekek társadalmi gyakorlatra való felkészítése, amely magában foglalja a teljes gyermeki személyiség fejlesztését és az életre való felkészítést tevékenységek által és tevékenységeken keresztül. Nevelési céljaink eléréséhez a kooperációs és a kommunikációs képességek fejlesztésének központi szerepet tulajdonítunk. A gyermeki kompetenciák fejlesztése érdekében egymásra épülő, komplex tevékenységeket szervezünk, a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, megismerési vágyára támaszkodva.

Feltétel nélküli szeretet nyújtásával, érzelemben gazdag légkör megteremtésével olyan gyermekközpontú nevelést folytatunk, amely a gyermekek tiszteletén és szükségleteik figyelembevételén alapul. Elismerjük a család elsődleges nevelői szerepét, a család értékrendjére építve, azt kiegészítve, közös együttműködésre törekszünk. Óvodánkban minden a gyermekekért történik, amelynek feltétele a bizalom és a kölcsönös segítségnyújtás.

Intézményünkben inkluzív, befogadó szemléletű óvodai gyakorlat megvalósításával biztosítjuk az egyenlő hozzáférést minden gyermek számára. Sokoldalú képességfejlesztéssel törekszünk a teljes gyermeki személyiség fejlődésének biztosítására, kiemelt figyelmet fordítva a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a különleges bánásmódot igénylő gyermekekre.

Óvodánk tevékenységrendszerével, tárgyi környezetével, valamint személyes példánkkal segítjük a gyermekek környezettudatos magatartásának formálását, a környezet védelméhez, megóvásához, fenntarthatóságához kapcsolódó szokások kialakítását. Megfelelő érzelmi alapot teremtünk a természet megbecsüléséhez, megóvásához, hozzájárulva ezzel a gyermekek természetszerető, környezettudatos felnőtté válásához.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a játéknak, ami a kisgyermekkor legfontosabb, egész személyiséget fejlesztő, élményt nyújtó tevékenysége. A gyermekek a játékon keresztül szereznek tapasztalatokat és értik meg a körülöttük lévő világot. Játékon keresztül dolgozzák fel élményeiket, érzéseiket, szelídítik meg félelmeiket. A játékban tanulják meg, hogy hogyan kell döntést hozni, problémát megoldani, önkontrollt gyakorolni és szabályokat követni.

„A szabad, kreatív játék segíti a gyermeket emberré válni, és a felnőttet embernek maradni.”

(Huizinga)

1.1. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Hivatalos neve:	Gádoros Nagyközség Önkormányzata Képviselő–testületének Napközi Otthonos Óvodája
OM azonosító:	028181
Székhelye:	5932 Gádoros Béke tér 6.
Elérhetősége:	06-68-490-042 gadorosovoda@gadoros.hu
Fenntartója:	Gádoros Nagyközség Önkormányzata
Székhelye:	5932 Gádoros Kossuth L. u. 16.
Elérhetősége:	06-68-490-001
Alapító Okirat száma:	781-6/2015.
Kelte:	2015.06.25.

1.2. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 363/2012. (XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a Gyermekek védeleméről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról

1.3. HELYZETKÉP

1.3.1. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

Gádoros nagyközség Békés megye északnyugati kiszögelésében fekszik. Nyugat felől Árpádhalom, északról Eperjes, Csongrád megyei településekkel, kelet felől Nagyszénással, délről Orosháza-Szentetornyával határos.

A falu elnevezése – Gádoros – visszautal a régi, Árpádkori névre. A „gádor” a magyar nyelvtörténeti szótár szerint átriumot, tornácot, előcsarnokot jelent. A történészek szerint Gádoros onnan kapta a nevét, hogy a település templomának volt egy kis előcsarnoka, melyet gádornak neveztek.

1914-ben a nyári hónapokban bérelt épületben 15-20 gyermekkel alakult meg a mai óvodánk elődje. Az első óvoda 1928-ban épült a Kossuth utca 17. szám alatt két csoporttal.

A falu infrastruktúrája az 1950-es években indult gyorsabb fejlődésnek: építkezés, villamosítás, úthálózat kiépítése, vízhálózat, gázprogram, telefon, kábel tv, szennyvízhálózat kiépítése, korszerű középületek. A művelődés, az oktatás, az egészségügyi ellátás megfelelő szinten, helyben volt biztosított.

1964-ben Béke tér 6. szám alatt új óvoda épült – a község keleti részén – ahol három csoport fogadására nyílt lehetőség.

1975-ben az emelkedő gyermeklétszám szükségessé tette új épület kialakítását, melyet a Béke téri óvoda melletti telken társadalmi összefogással építettek fel. Itt két csoportszoba és a megfelelő kiszolgáló egységek kialakítására került sor.

Az 1980-as évek végéig jellemző volt a kétszáz fő feletti óvodai gyermeklétszám.

2000 óta az óvoda épületeinek teljes felújítása, karbantartása folyamatos. A csoportszobák és bútorzatuk, a kiszolgáló helyiségek korszerű, esztétikus környezetet biztosítanak gyermekeink számára. Termeink világosak, tágasak, megfelelő játékeret, mozgáslehetőséget biztosítanak a gyermekeknek. Otthonos, családi környezet várja óvodásainkat.

Az óvoda udvara méretben megfelelő a gyermekek számára. A játékeszközöket folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük a mai igényeknek, előírásoknak megfelelően. Az udvari játékok felújítása pályázati és szülői segítséggel valósult meg.

Településünk megalakulása óta jellemző, hogy az emberek mezőgazdasági munkával és állattenyésztéssel foglalkoznak. A község jelenlegi egyik legnagyobb gondját a helyi foglalkoztatási lehetőségek nagyfokú hiánya okozza. Ipari foglalkoztató a településen nincs, a környékbeli gyárakba, vállalatokba ingázik a munkaképes korú lakosok többsége. Foglalkozási lehetőség hiányában növekedett a munkanélküliek, ezzel párhuzamosan a szociálisan hátrányos helyzetben lévő családok száma. Sok gyermeket egyedül nevelnek. A gyermekek életkörülményei, a családok szerkezetének változásai, a megélhetési gondok tükröződnek a gyermekek viselkedésében.

Intézményünk négy óvodai csoporttal működik.

1.3.2. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Óvodapedagógusok iskolai végzettsége és szakképzettsége

Iskolai végzettség, szakképzettség megnevezése	Óvodapedagógusok száma
Óvodapedagógus	8
Főiskolai végzettségű óvodapedagógus	8
Szakvizsgázott óvodapedagógus	4
Vezetői szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus	2
Gyermektánc-oktató szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus	2
Mentálhigiénés szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus	1

Fejlesztő pedagógus szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus	2
Hitoktató	1

A nevelőmunkát közvetlenül segítők iskolai végzettsége és szakképzettsége

Szakképzettség Feladatkör	Fő
Szakképzett dajka	4
Szakképzett pedagógiai-asszisztens	1
Összesen:	5

Pedagógiai programunk megvalósítását főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok végzik. A pedagógusok többsége igen nagy szakmai tapasztalattal rendelkezik. Több óvodapedagógusnak az első munkahelye, így erős a kötődésük az óvodához, ami a pedagógiai munka iránti elhivatottságukat garantálja.

Óvodánk munkatársi közösségére jellemző a mélyeséges gyermekszeretet, a gyermekek védelmezése, óvása, feltétel nélküli elfogadása. Az óvodapedagógusok, a dajkák, az óvodai közösség tenni akarását, munkához való hozzáállását, érdeklődését, szakmai elhivatottságát a folyamatos fejlődés iránti igény jellemzi. Nyomon követik a változásokat, egymás tetteit objektivitással szemlélik, segítik egymást a munkában, innovatívak.

Az óvodai nevelőmunka során fontos a dajkákkal és a pedagógiai asszisztenssel való együttműködés. Az óvodapedagógus és a dajka / pedagógiai asszisztens kapcsolata az óvodapedagógus irányításával egymást kiegészítő, szakmai alapokon nyugvó kollegiális viszony. A nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottak ismerik a pedagógiai programban lefektetett alapelveket, világosan látják, hogy a nevelés folyamatában mi az ő kompetenciájuk. A nevelést segítő szakemberekkel való kapcsolatunk egymást segítő, támogató, folyamatos párbeszédre alapuló, a gyermekek személyiségfejlődését szolgáló viszony.

Az óvoda külső és belső továbbképzési rendszere

Továbbképzés területén prioritás:

A továbbképzések kiválasztása az intézmény értékrendjéhez illeszkedő szakmai többlet megszerzésére irányulnak.

Célunk olyan képzések, továbbképzések, konferenciák, szakmai napok előnyben részesítése, amelyek koherensek pedagógiai programunkkal. Ennek megfelelően a differenciálás és esélyteremtés, egészségfejlesztés, tehetséggondozás területén szerveződő továbbképzéseken való részvétel támogatása. Továbbá a pedagógus életpályához kapcsolódó, önértékelésre, tanfelügyeleti ellenőrzésre, minősítési eljárásokra felkészítő képzéseken való részvételi lehetőség biztosítása.

Belső továbbképzések keretei:

Célunk: A hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása.

Feladatunk:

- Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- Egymástól való tanulás megvalósítása
- Együttműködés fejlesztése

Tartalma:

- Képzéseken való részvétel, új módszerek elsajátítása, (egyéni, mikrocsoportos, differenciált fejlesztés, kooperatív technikák alkalmazása, multikulturális tartalmak közvetítése)
- Értekezletek, megbeszélések
- Új dolgozó beilleszkedését segítő gyakornoki rendszer működtetése
- Bemutató foglalkozások szervezése a nevelőmunka kiemelkedő és fejleszthető területeinek megoldására, „jó gyakorlatok” bemutatására, majd azok közös értékelése
- Előadások, beszámolók a megszerzett tapasztalatokról, ismeretekről
- Nevelési tervek egyeztetése, ismertetése a dajkákkal
- A fejlesztőpedagógusokkal való konzultáció, a fejlesztés eredményeinek megbeszélése
- Munkaközösségi megbeszélések
- Nevelési időn kívüli szabadidős tevékenységekben való részvétel.

1.3.3. TÁRGYI FELTÉTELEK

Óvodánk két épületben működik, az épületek karbantartása, korszerűsítése, állagának megóvása folyamatosan történik.

Épületeink komfortja megfelelő feltételeket teremt az óvodába járó gyerekek számára.

Berendezési tárgyaink korszerűsítése, cseréje, folyamatos. Minden csoportszoba esztétikus, otthonos, tükrözi az ott dolgozó óvodapedagógusok személyiségét. A berendezés igazodik a gyermekek méretéhez. Termeink világosak, tágasak, megfelelő játékteret, mozgáslehetőséget biztosítanak a gyermekeknek.

Az eszközöket, anyagokat, amelyeket a gyerekek használnak, számukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelemmel helyezük el megfelelő mennyiségben.

Az épületekben a csoportszobákon kívül található még:

- 1 iroda helyiség, 1 felnőtt öltöző, 1 szertár, 3 gyermeköltöző, 2 mosdó, 2 melegítő konyha, és raktárhelyiségek.
- 1 szolgálati lakás, amely az óvodával van egybeépítve.

Az óvoda udvara a négy csoport számára megfelel az előírásoknak. Jól felszerelt, udvari játékok biztosítják a gyermekek sokrétű mozgás lehetőségeit. Az óvoda előtti nagyméretű, füves, fás park biztosítja a gyermekek mozgásigényének kielégítését, mozgásfejlesztését.

Óvodánknak a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

A játéktevékenység eszközei:

- Alapvető játékeszközök - gyakorló-, szerepjátékokhoz
- Gyermekméretű babaszobai, konyhai bútorok
- Képesség-, készségfejlesztő játékok: puzzle, dominók, társasjátékok stb.
- Bábkészlet

Az óvodai tanuláshoz szükséges fejlesztési eszközök:

- MINIMAT - Matematikai készlet

- Anyanyelvi fejlesztő készlet
- Tornaszerek, tornaeszközök
- Hangszerek

Az óvodai mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek, valamint szakkönyvi ellátottság:

GYERMEKKÖNYVEK

- nagyméretű, színes természettudományos könyvek
- mesekönyvek, leporellók
- népi mondókás könyvek

SZAKKÖNYVEK

- pedagógiai-, pszichológiai könyvek
- beszédfejlesztéshez
- drámapedagógiával kapcsolatos
- természettudományi
- szakirodalmi könyvek
- a programmal kapcsolatos szakmai kiadványok.

A nevelőmunkát segítő eszközök:

- Auditív eszközök: CD-lejátszó, CD lemezek
- Vizuális eszközök: Diavetítő, vetítövászón, diafilmek
- Audiovizuális eszközök: DVD lejátszó és lemezek, videomagnó, kazetták

1.4. AZ ÓVODA JÖVŐKÉPE

1.4.1. ÓVODAKÉP

- Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.
- Biztosítjuk a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- Intézményünkbe beíratott gyermekek számára biztosítjuk az egyéni törődést, az érzelmi biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes légkört, melyek elősegítik a pozitív személyiségjegyek kialakítását.
- Segítjük az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, valamint személyes példánkkal segítjük a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakítását.
- A nevelésben alkalmazott pedagógiai módszereket, hatásokat a gyermekek személyiségéhez igazítjuk, s biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Biztosítjuk a gyermekek kommunikációs kedvének fenntartását, a mindennapi anyanyelvi, értelmi nevelést és fejlesztést.

1.4.2. GYERMEKKÉP

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás, az esélyteremtés, az esélyegyenlőségek biztosítása érdekében fontos feladatnak tekintjük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését, valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést.

Ebből következően gyermekközpontú óvodánkban törekszünk

- a gyermeki személyiség kibontakoztatására
- az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére
- a nemek társadalmi egyenlőségének megvalósítására
- az előítéletek lebontására
- a szabad játék kitüntetett szerepének hangsúlyozására.

A gyermekek számára biztosítjuk a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkört már az óvodába lépéskor, hogy kedvező érzelmi hatások ériék őket, szívesen járjanak óvodába, érezzék jól magukat a gyermekközösségben.

A családokkal együttműködve nevelési tevékenységüket kiegészítve és segítve, olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik

- az óvodáskor végére készen állnak az iskolai tanulás megkezdésére
- képesek saját szükségleteik kielégítésére
- magatartás és viselkedés kultúrájuk koruknak megfelelően fejlett (udvariasak, illemtudóak, szeretik és védik a környezetüket)
- választékosan beszélnek anyanyelvüket, gondolataikat érthetően fejezik ki
- tisztelik szüleiket, az óvodában velük foglalkozó felnőtteket, bizalommal fordulnak hozzájuk.

1.5. PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK

- A 3 – 7 éves gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül, valamint az életre való felkészítés a tevékenységek által a tevékenységeken keresztül.
- Szeretetteljes, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, családias légkör kialakítása.
- A gyermeki személyiséget, szeretet, tisztelet, elfogadás és megbecsülés övezi.
- A tolerancia, a különbözőségek elfogadás elvének megvalósítása
- Feltárjuk és támogatjuk a tehetség kibontakoztatását.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

1.6. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA

- Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek szeretetteljes, nyugodt, érzelmi biztonságot adó környezetben nevelődjenek.

- Különösen szem előtt tartjuk a játékot, mely sokféle megismerési, tapasztalási és tanulási lehetőségeket biztosít a gyermek számára.
- Partnerközpontú működés kialakítására törekszünk, melynek célja az igények megismerésével közös értékrend kialakítása az óvoda és partnerei között hatékony együttműködés érdekében.
- Meghatározónak tartjuk a gyermekközpontúság érvényesítését, megvalósítását, a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek, képességeinek figyelembevételével, az egyéni bánásmód elvét és az esélyegyenlőséget.
- Nagy hangsúlyt fordítunk a veszélyeztetett, a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járására, fejlesztésére.
- Nevelő munkánk során előtérbe helyezzük a kommunikációs képességek fejlesztését, mely a társadalom és egyén szempontjából lényeges.
- Feltárjuk és támogatjuk a tehetség kibontakoztatását.
- A szűkebb, tágabb környezet megismerésére is nagy gondot fordítunk, mivel a sokrétű, sokszínű tapasztalatok és élmények átélésével kialakul az egymás és a természet iránti érzékenység. Ezáltal egészséges és boldog emberekké válhatnak.

2. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, ALAPVETŐ FELADATAI

2.1. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA

A Tevékenységközpontú óvodai nevelés célja a 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül;
- az életre való felkészítést a tevékenységek által a tevékenységeken keresztül.

Programunk nevelési célját a gyermekek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermekek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

2.1.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

A szükségletek az emberi magatartás alapvető mozgatórugói, ezért ezek folyamatos kielégítése elengedhetetlen feladatunk az egészséges, harmonikus személyiség alakítása során. A gyermek fejlődő személyiség, ezért sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepet tulajdonítunk.

Az óvodapedagógus feladatai a szükségletek kielégítésében:

- Egészséges, biztonságos óvodai környezet megteremtése
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása
- A gyermekek gondozottságának biztosítása
- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése

2.1.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermekek számára lehetőséget kell adnunk az önállóan megválasztott, belsőből fakadó tevékenységre. A gyermekek életkorát és egyéni adottságait figyelembe véve segítjük elő a tevékenységek minél szélesebb körű kibontakozását a csoportban, illetve ezeknek megfelelően történik a módszerek megválasztása és alkalmazása.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Megfelelő feltételeket biztosít a változatos, többfajta tevékenység párhuzamos, egy időben történő gyakorlásához.
- Lehetőséget ad a gyermekeknek a tevékenységek önálló megválasztására.
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodik a gyermekek előzetes tapasztalataira, aktuális élményeire.
- Élményszerzés biztosításával segíti elő a komplex tevékenységformák kialakulását.
- Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket.
- Gazdag lehetőségeket biztosít felfedezésre, tapasztalatszerzésre, erősíti a gyermekek kreativitását. Segíti az önkifejező, önértékesítő gyermeki törekvések megvalósulását, különböző problémahelyzetek biztosításával hozzájárul a problémamegoldó, önálló gondolkodás fejlődéséhez.
- A rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat, eszközöket ismeri, kritikusan, céljainak megfelelően használja.

- Használ modern információfeldolgozási eszközöket, példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására.

2.1.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek fejlesztését támogatja, amelyek a társadalomban létező pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása. A képességfejlesztés a gyermeki kompetenciák alakításának szerves része, ezért lényeges szerepet tölt be nevelési céljaink elérésében.

A tevékenység és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással, a tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek: forrása, célja, eszköze, színhelye. Csak a megfelelő tevékenységekre alapozott nevelésnek lehet eredménye a képességfejlesztés. Hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság.

Társadalmi és egyéni szempontból lényeges képességek:

- Kooperációs képességek
- Kommunikációs képességek

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítja a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- Felméri a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát.
- Hatékony gyermek-megismerési technikákat alkalmaz. A fejlődés nyomon követésével aktuális képet alkot a gyermekek fejlődési üteméről, kialakult, illetve stagnáló képességeiről, esetleges részképesség lemaradásáról, és ennek ismeretében törekszik a gyermeki képességek, kompetenciák fejlesztésére.
- Tudatos tervezőmunkát valósít meg, terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.
- Minden gyermek képességét önmagához – saját lehetőségeihez – viszonyítva fejleszti, különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek vonatkozásában.
- A részképességek fejlődésében elmaradott, illetve különleges bánásmódot igénylő gyermekek számára egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakorol hatást, és megfelelő, változatos módszereket alkalmaz.

2.2. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés

2.2.1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életvitel igényének alakítása, alapozása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Elősegíti a gyermek növekedését, fejlődését, hozzájárul az egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez és megteremti a többi nevelési hatás érvényesülésének feltételeit.

Az óvodapedagógus feladata

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmód alakításának tartalma

A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése

A gondozás alapvető biológiai - fiziológiai szükségleteket elégíti ki. A zavartalan fejlődéshez, az egészség fenntartásához a gyermekek gondozása elengedhetetlen követelmény. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gondozásnak az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Fontosnak tartjuk az óvónő-gyermek, a dajka-gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modellértékű kommunikációját, bánásmódját. A gondozás szorosan kapcsolódik a különböző tevékenységekhez; játékhoz, munkajellegű feladatokhoz és a tanuláshoz. A gyermekek fokozatosan válnak képessé szükségleteik önálló kielégítésére. Az óvodába lépéstől kezdve az önkiszolgálásban fejlettségi fokuknak megfelelően, eltérő ütemben fejlődnek. Elegendő időt biztosítunk a napi ritmus megtervezésével.

Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének előmozdítása

A gyermekek mozgásigénye életkortól, egyéniségtől függően egyénileg eltérő. A gyermek ellenálló képessége az edzés folyamatában erősödik, fokozódik. Naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái a jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben. A mindennapos szabad mozgás során - csoportszobában és udvaron egyaránt - egyénileg gyakorolhatják a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket. Fontosnak tartjuk a mindennapos testmozgást, a finommotorikát fejlesztő játékokat, a testtartást javító és egyéb prevenciós játékokat, gyakorlatokat. Olyan tevékenységeket szervezünk, amelyek által a szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek.

A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

Egészségvédelem

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására. (óvodai környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, megfelelő réteges öltözködés, minél több idő szabad levegőn való tartózkodás, folyamatos levegőcsere, megfelelő páratartalom biztosítására stb.)

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra helyezzük a fő hangsúlyt.

Az egyéni bánásmód tervezését segíti az óvodába lépéskor az anamnézislapon közölt gyermek különös betegsége, vagy erre való hajlama.

Levegőzés, edzés

A levegő az egészséges életmód fontos eleme. Az évszaktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt töltünk a szabadban a gyerekekkel, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Edzésen a gyermekek levegőhöz, napfényhez, árnyékhoz, hideghez, meleghez, a levegő mozgásához való hozzászoktatását értjük, melyet a fokozatosság és rendszeresség elvének figyelembe vételével végzünk.

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

Testápolás, tisztálkodás

A gyermekek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak alakítását a testápolás biztosítja. Megismertetjük a gyermekeket a tisztálkodás folyamatával, a helyes sorrenddel és technikával, az egészségügyi szokásokkal. (Helyes kéz-, arcmosás, fogápolás, körömkefe, fésű, egészségügyi papír, WC használata.) A tisztaság alapvető fontosságának, a betegségek és a fertőzések megelőzésének jelentőségét életkornak megfelelően tudatosítjuk a gyermekekben. Az önállóság kialakítására törekszünk az egyéni eltérések és a fokozatosság figyelembe vételével. Törekszünk a családi és óvodai szokások összehangolására, a gyermekekkel való bensőséges kapcsolat kialakítására, hogy az óvodapedagógusi modell személyes értéké váljék. Együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálatot végez a védőnő, a szülők tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Öltözködés

A test védelmét az időjárás változásával szemben a megfelelő réteges öltözködés szolgálja. Felhívjuk a szülők figyelmét a réteges öltözködés fontosságára egészségügyi szempontból, s arra, hogy a jó cipő, a szellős, kényelmes ruha mennyire hasznos. Az önállóságra nevelés fokozatosságát szem előtt tartva elősegítjük a fűzés, kötés, gombolás és cipzárhúzás gyakorlását és tanulását. Öltözködés közben tudatosítjuk minden alkalommal a ruhadarabok felvételének és levételének sorrendjét. A megfelelő viselet kiválasztása során összefüggéseket tárunk fel az időjárás és az öltözködés között.

Egészséges táplálkozás

Óvodás korban kiemelt jelentőségű a megfelelő, egészséges táplálkozás.

Célunk a gyermekek étkezési szükségleteinek kielégítése, kulturált étkezési szokások alakítása, korszerű, egészséges táplálkozási szokások alakítása, a gyermekek egészséges fejlődésének elősegítése.

Mivel a legtöbb betegség kialakulásában az életmód, így a táplálkozás szerepe is meghatározó, ezért fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek elegendő, tápláló, változatos ételeket kapjanak. A helyes táplálkozáshoz az ételek szénhidrát-, zsír-, fehérje-, vitamin- és ásványi anyag tartalmának megfelelő arányáról a gyermekétkeztetést biztosító szolgáltató gondoskodik.

Feladataink

- Kellő hangsúlyt fektetünk a kulturált étkezési szokások kialakítására, betartására, folyamatosságára, valamint az esztétikus terítésre.
- Megismertetjük a gyermekeket új ízekkel, ösztönözzük, de nem kényszerítjük ételek elfogyasztására. Intenzív rágásra ösztönözzük a gyermekeket, folyamatosan biztosítjuk a folyadékot számukra. Az óvodában kerüljük a cukor tartalmú, szénsavas, mesterséges anyagokat tartalmazó ételek és italok fogyasztását.
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően megismertetjük a kanál, villa, kés helyes használatát.
- Fokozottan ügyelünk a táplálék allergiás gyermekek diétájára.
- A szülők számára hasznos táplálkozási tanácsokat közvetítünk, pl. minél több gyümölcsöt, zöldségfélét fogyasszanak a gyermekek otthon is, kerüljék a haszontalan ételek és italok – így a magas cukor-, só- és zsírtartalmú ételek és italok – fogyasztását, étrendjükben több alacsony zsírtartalmú tej, tejföl, sajt, baromfi, hal, barna kenyér szerepeljen.
- A tízórait és az uzsonnát a gyermekek önkiszolgálásra építve szervezzük, a naposi munka feladatainak elvégzését az ebédeltetés folyamatában valósítjuk meg.
- Az egészséges életmód népszerűsítésére külön programot szervezünk Családi Sportnap keretében. Az egészségvédelmi nap programjai jó alkalmat teremtenek arra, hogy - a szülőkkel közösen - a gyermekek maguk is részesei legyenek az egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. zöldség- és gyümölcssaláta készítés, különféle reform ételek kóstolása).
- A foglalkozások során is biztosítjuk az egészséges táplálkozás beépítését. Figyelemmel kísérjük a kertekben termő zöldségfélét, ellátogatunk a piacra, zöldséges üzletbe. Zöldségekkel, gyümölcsökkel ismerkedünk. Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során. Ezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek számára. Népszerűek a kóstolással járó tevékenységek, gyümölcs- és zöldségsaláta készítés, süteménysütés teljes kiőrlésű liszt és barnacukor, méz felhasználásával.

Pihenés, alvás

A pihenés és alvás a gyermekek testi fejlődését szolgálják, amelyhez a helyes életritmus kialakítása elengedhetetlen. A pihenéshez biztosítjuk az optimális feltételeket, ügyelünk a folyamatos levegőcserére, a nyugodt légkör kialakítására, biztosítására. Az óvodapedagógus tiszteletben tartja a gyermek egyéni szokásait és otthonról hozott „alvóka” eszközök használatát.

A csoportok szokásrendszerének kialakítása

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmonikusságát és nyugalmit biztosítja a megfelelő szokásrendszer kialakítása. A szokásrendszer a mindennap gyakorolt cselekvések állandó ismétlését jelenti. A szokásalakítás során a cselekvésre, a tevékenykedtetésre építünk, ami az egész személyiséget fejleszti. A szokásrendszer kialakításában az utánzásnak nagy szerepe van. A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akaratkifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek, amikor belép a csoportszobába és köszön, amikor belépés előtt megtörli a lábát, igényévé válik az étkezések előtti kézmosás, stb. A szokásrendszer kialakulásával a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet.

A szokásalakítás módja:

- utánzás
- ismétlés
- tudatossá váló cselekvés

A szokás- és normarendszert minden nevelési év elején határozzuk meg. Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokásalakítás szabályai:

- A szokásalakítás fokozott következetességet igényel a nevelő részéről.
- A szokásalakítás tökéletes beidegződést, begyakorlást jelent.
- A szokásalakítás alatt nem tehetünk kivételt, nem lehet kihagyás, a szokás automatikussá válása érdekében.
- A rendszeres odafigyelés a szokás kialakításának folyamatában ne csupán figyelmeztetést és főleg ne prédikálást, szidást jelentsen.
- A pozitív példa, a pozitív motiválás és a tényleges cselekvés vezet a leggyorsabb eredményre. Az öntevékenység, az örömmel végrehajtott cselekvés itt is gyorsabbá és biztosabbá teszi a végeredményt.
- A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.
- A szokásalakítás során célokat tűzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermeket.
- A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. A követelésnél mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait. Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.
- A szokáskialakítás sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok, dajkák munkájának teljes összhangjával érhető csak el.

A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos óvodai környezet biztosítása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja az egészséges életmód alakításának lehetőségét. Az intézmény egészségügyi és balesetvédelmi előírásoknak megfelelő, esztétikus, nyugalmat keltő tárgyi környezete megfelelő alapot biztosít az óvodai nevelés folyamatához.

Célunk: a gyermekek testi épségének védelme és a balesetek megelőzése.

Feladataink:

- Megfelelő személyi, tárgyi feltételek biztosítása:

- Biztonságos, balesetmentes óvodai környezet kialakítása.
- Udvar tisztántartása, gondozása.
- Használati tárgyak, eszközök, udvari játékok rendszeres ellenőrzése és karbantartása.
- Szabványoknak, előírásoknak megfelelő udvari játékok telepítése.
- Változatos udvari játékok telepítése, amelyek a gyermekek sokoldalú mozgásfejlesztését szolgálják.
- Zöld övezet kialakítása, gondozása, füvesítés, virágosítás.
- Olyan tárgyi környezetet kialakítása, amely kedvezően befolyásolja az egészséges életmód alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását.
  - Barátságos, esztétikus helyiségek (csoportszoba, öltöző, mosdó) biztosítása.
  - Meghitt játszószarkok kialakítása a lelki egészségvédelem érdekében.
  - Az óvoda tisztaságának megóvása, szépítése, díszítése az aktualitásoknak megfelelően.
  - A veszélyforrások minimálisra csökkentése.
- Balesetvédelmi oktatás gyermekek és felnőttek részére
  - A balesetek elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályok ismertetése a gyermekekkel.
  - A gyermekekkel a nevelési év kezdetén, valamint szükség szerint az egyes tevékenységek, kirándulások előtt ismertetni kell az óvó-védő előírásokat. A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye és tartalma a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.
  - Balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás az óvodai dolgozói részére.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása, valamint a környezettudatos magatartás megalapozása

Céljaink:

- Környezettudatos magatartásformák kialakítása, gyakorlása
- A természet, a környezet védelmére, szeretetére nevelés
- Fenntartható fejlődés biztosítása

Feladataink:

- Jeles napokhoz köthető környezetvédelmi programok szervezése
- Szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása közvetlen tapasztalatszerzéssel
- Az újrahasznosítás céljának, feladatainak megismertetése
- Környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretek nyújtása tevékenységek szervezésével
- A természet szépségeinek, értékeinek észrevételére, védelmére való nevelés
- A környezet tisztántartására, a környezet rendjének megóvására nevelés
- Papírgyűjtés szervezése
- Vízrel, energiával való takarékoskodás szokásainak alakítása
- Madárvédelem, madáretetés
- Környezettudatos bábelőadás szervezése
- Szemléletformálás a szülők körében, példamutatás
- Környezetvédelemmel kapcsolatos kiadványok, könyvek rendszeres tanulmányozása

- Séták, kirándulások szervezése a gyermekek sajátosságainak megfelelően

Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása

A prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátásához megfelelő szakembereket vonunk be a szülővel együttműködve. Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi szűrésekre, vizsgálatokra, melyek kiterjednek: látás, hallás, tartás, fogászat. Szomatikus vagy pszichés betegség, zavar, elmaradás, akadályozottság gyanúja esetén a szülőket tájékoztatjuk, illetve segítséget nyújtunk a megfelelő szakember megkeresésében.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A kialakított szokásoknak megfelelően, felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- Önállóan használják zsebkezdőjüket köhögéskor, tüsszentéskor.
- Az evőeszközöket megfelelően használják, gyakorolják a kulturált étkezés szabályait, szokásait.
- Önállóan öltöznek-vetkőznek, cipőjüket befűzik, bekötik, becsatolják, ruhájukat ki-be gombolják, cipzárazzák.
- Ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik helyre.
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára.
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban megjelenik a normakövetés.
- Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés célját és gyakorlatának elemeit.
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.

2.2.2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

A gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az elsődleges szocializációs színtér, amely a gyermeket formálja. Az óvodáskorú gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben a családi atmoszféra, a szülői attitűd határozza meg. A családi nevelés mellett az óvodai nevelésnek is nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvodában a felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a kisgyermek számára, ami jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Az óvodai nevelés olyan érzelmi atmoszférát teremt a gyermekek számára, ami biztosítja az érzelmi kifejezések sokszínűségét, pozitív élményeket nyújt és mindez hozzásegíti a gyermeket a boldog alaphangulat kifejlődéséhez. Ezzel együtt a másik társ elfogadásához, megértéséhez, pozitív együttműködéséhez segíti hozzá.

Céljaink

- A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése
- Az erkölcsi normák és követelmények megalapozása az életkori sajátosságoknak megfelelően
- A közösségi élet szokásainak alakítása, hagyományok ápolása

- Szociálisan érzékeny, gazdag érzelmvilágú, egészséges én-tudatú gyermekek nevelése
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai közösségbe való beilleszkedésének segítése
- a gyermeket annak elfogadására, megértésére nevelni, hogy az emberek különböznek egymástól.
- a gyermek nyitottságára építve segíteni őt abban, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, azok megbecsülésére.

Feladataink

- Az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő befogadásának segítése.
- Barátságos, családi környezet biztosítása a befogadástól az óvodáskor végéig a gyermekek életrendjének és tevékenységeinek megszervezésével.
- Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és a rossz felismerése, az őszinteség, az igazmondás, az igazságosság, felelősségvállalás saját élethelyzetben való megtapasztalása, az óvodapedagógus, dajka modellértékű bánásmódja során.
- A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás- és normarendszer kialakítása, amely növeli a gyermekek biztonságérzetét.
- A közösségi nevelés, az egymásra figyelés, az egymáshoz való alkalmazkodás, az együttérzés, egymás segítése, a különbségek elfogadása, tisztelete.
- Az óvodapedagógus-gyermek, a dajka-gyermek kapcsolatában pozitív attitűd kialakítása, a szereteten és kötődésen alapuló együttműködés megvalósítása.
- A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az én-tudat alakulásának elősegítése.
- A gyermek-gyermek közötti pozitív kapcsolatok alakítása során változatos konfliktuskezelő technikák megismertetése, konfliktus megelőző módszerek alkalmazása (pl. közös szabályok kialakítása, pozitív példák megerősítése, következetesség).
- A csoportban kialakuló konfliktusok hatékony kezelése, okainak felismerése, helyes értelmezése. A gyermekek ösztönzése a konfliktusok kompromisszumos megoldására.
- Az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, képességek alakítása.
- A szűkebb és tágabb környezet cselekvő megismertetése, alakítása révén a szülőföldhöz való kötődés megalapozása, a szép, mint érték felismertetése, megbecsülése.
- A hagyományok, ünnepek előkészületeiben való aktív részvétellel, közös átélésével a csoport összetartozásának erősítése.
- A közösségfejlesztés változatos módszereinek alkalmazása játék és más tevékenység során. Együttműködést, közösségi kapcsolatokat, közösségi érzelmeket erősítő helyzetek teremtése óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során.
- A hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járásának ösztönzése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködés speciális felkészültségű szakemberekkel.

- Az értékelés – mint fontos személyiség- és közösség alakító tényező – alkalmazása. A pozitív értékelés változatos formáinak használatával a gyermekek helyes megnyilvánulásainak megerősítése, pozitív motivációk kialakítása.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- A gyermekek igényévé válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival, kialakul közösségi érzésük.
- Társas kapcsolataik során képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.
- Ismerik és alkalmazzák az alapvető viselkedési normákat és szabályokat.
- Tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet befejezik.
- Képesek a konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására.
- Betartják a csoportban kialakított udvariassági szokásokat (kérés, megköszönés, köszönés, vendég köszöntése, előzékenység stb.).
- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

2.2.3. ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás szoros kapcsolatban áll egymással, ezért együtt, egymásra hatva fejlődik a nevelés hatására. A beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése által csak a megfelelő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alapkultúrtehcnikák elsajátítására.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelési folyamat egészében jelen van.

Az óvoda tevékenységekben gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést a gyermeknek a beszédhez. Az óvodapedagógus személyes példáján keresztül segíti a metakommunikációs eszköztár bővülését is. Ezért különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos

A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, kiemelten kezelve azokat a gyermekeket, akik beszédhibával, beszédgátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdenek. Szükség esetén szakember segítségét kell kérni.

Céljaink az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása során:

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.

- A gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések megválaszolása.
- A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve, változatos tevékenységek biztosításával tapasztalatszerzés a közvetlen természeti és társadalmi környezetről.

Feladataink az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása során:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- Beszédöröm biztosítása: neveljük arra a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el véleményüket.
- Lehetőség biztosítása minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képessé kell tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- Sokoldalú érzékszervi tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása.
- A szerzett tapasztalatok rendszerezésével a gondolkodási műveletek gyakorlása (analízis, szintézis, összehasonlítás).
- A gyermekek értelmi képességének (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) megalapozása, fejlesztése a teljes óvodai élet során.
- Problémamegoldó és kreatív gondolkodás fejlődésének elősegítése problémák teremtésével, közös megoldások keresésével, pozitív megerősítéssel.
- A beszédszínvonaluk emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- A gyermekek beszédértésének fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, de különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- A beszédhibák javításához szakember segítségének kérése.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Gondolataikat, érzelmeiket mások számára is érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal fejezik ki.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszélnek.
- Beszédészlelésük és beszédértésük megfelelő.
- Bátran és szívesen kommunikálnak társakkal és felnőttekkel egyaránt.
- Életkoruknak megfelelő szókinccsel rendelkeznek.
- Képesek a gondolkodás elemi műveleteire.
- Képesek a problémák kreatív megoldására.
- Képesek tartós figyelemre, kialakul feladattudatuk.

3. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

A tevékenységek által nevelődő gyermekek felnőtt korban aktív részesei lesznek a természeti és társadalmi környezet alakításának. A tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a

tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat feladatrendszerén keresztül valósul meg.

A feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A gyermek életmegnyilvánulásában sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. A nevelés és a tanulás tervezésében is ez a komplex gondolkodásmód vezérel.

3.1. Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek **alaptevékenysége**. A játék kiváló pedagógiai feltételeket biztosít a fejlődésnek, fejlesztésnek, mivel a tevékenységekben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az átélt élményeket, tapasztalatokat. Megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, kiélheti szorongásait, problémáit, újra élheti kellemes élményeit.

A játék kicsiben maga az élet; az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Játékon keresztül közvetítjük ismereteit a környező világról. Ezért a játék komplex tevékenységforrás a gyermek fejlődése számára. A játék olyan alaptevékenysége a gyermeknek, melyet az óvónő tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztéséhez. A játék a gyermek személyiségének szabad kibontakozási lehetősége is, a pedagógus túlzott tiltásának elkerülésén alapszik, de magába foglalja a személyiség tulajdonságainak a gyermek adottságainak, képességeinek, törekvéseinek kibontakozási lehetőségét is.

Ez a feltétel megköveteli, hogy az óvodai nevelés során olyan méretű teret, alkalmat, lehetőséget, eszközrendszert teremtsünk a gyermekek számára, amelyek segítségével a gyermekek tevékenységvágya más gyermekek sérelme nélkül, a közösségre nézve elfogadott formában bontakozzék ki. Játékban alakulnak társas kapcsolatai, gazdagodnak szociális érzelmei, e tulajdonságok kifejlődésével, kifejlesztésével később a társadalomba való beilleszkedést nagymértékben elősegíthetik.

A játék során a gyermek egész személyisége fejlődik (észlelés, megfigyelőképesség, az önkéntes és szándékos figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás). Az egyes szituációk létrehozása, kialakítása fejleszti a gyermekek alkotóképzetét, fantáziáját. Fejlődik beszédkészsége, helyzetfelismerő képessége. A közös játék öröme alakítja a társaihoz való viszonyát, megjelenik az együttérzés, vigasztalás, kivárási érzése.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvónő (közvetett) módon kapcsolódik.
- Az óvónő által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Biztosítsunk nyugodt légkört az elmélyült játékhoz.
- A napirenden belül megfelelő, elegendő időt, helyet biztosítsunk a játék számára.

- A játékhoz szükséges eszközöket folyamatosan pótoljuk.
- Teremtsünk helyzeteket, lehetőségeket, ötleteket a sokszínű játékhoz.
- Egyéni élményeken túl, közös élmények szervezésével fejlesztjük a játékot.
- A gyermeki játék önállóságát tartjuk tiszteletben.
- Szükség esetén kapcsolódjunk be a játékba - játszunk együtt a gyermekekkel.

Korosztályonként előforduló játékfajták:

Gyakorló játék (a (2,5-3-4 éves korosztályra jellemző leginkább)

- Mozgásos gyakorló játék (mászás, bújás, forgás, ugrás...)
- Manipulációs gyakorló játék (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, kukoricamorzsolás, autók húzogatója, tologatás...)
- Verbális gyakorló játék (ölbéli játékok, halandzsza szöveg, göcöggetők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)

Konstruáló játék

A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.

Szimbolikus és szerepjáték

Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.

A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg.

Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképesség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések), különös tekintettel a konfliktushelyzetek megoldási lehetőségeire.

Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újra alkotva, kreatívan átél egy-egy eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek széles skálája van jelen, amelyek mindig attól függenek, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajták természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás), munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átéli az alkotás örömét, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhat. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében.

Csoportjainkban életkoruknak megfelelően, elérhető helyen állnak rendelkezésre a bábjáték eszközei. Csoportonként, munkadélutánon szülői segítséggel, mesetémákhoz illeszkedő bábok, díszletek készülnek, melyek segítségével bővül eszköztárunk, a szülőkkel közös tevékenység közben a játékkultúra emelkedik.

A bábjáték forrása:

- az óvodapedagógus játéka
- óvodapedagógus–gyermek bábjátéka
- a gyermekek bábjátéka
- a gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása

A 2,5-3-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük és szerettessük meg az ujjbábót, a fakanálbábót és a síkbábót.

Az 5-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása van

- a társas kapcsolatok alakulására
- az önmegvalósításra
- alkalmazkodni tudásra
- élmények, tapasztalatok felidézésére
- a kommunikáció, kreativitás fejlődésére

A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik.

A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása:

- a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőképességük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

Szabályjáték

Ennél a játékfajtánál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmet tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker- és kudarctűrést, felelősségtudata, feladattudata fejlődik.

Mozgásos szabályjátékok

Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötödsdi, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.

Értelemfejlesztő játékok

Amit a gyermekek egyénileg vagy mikrocsoportban, óvónővel vagy egyedül játszhatnak. Például: társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok, puzzle játékok, LEGO-k, memóriajátékok, barkochba, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus és a szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőképessége, alkalmazkodóképessége, empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet.

- Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz.
- Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás.
- Ismert meséket dramatizálnak, báboznak.
- Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata.

3.2. Tanulási tevékenység

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik a nevelési folyamatban. Játék közben a gyermek észrevétlenül tanul, a játék a tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmezésű, a nevelési folyamat egészében jelen van spontán vagy irányított módon.

Célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségében és használhatóságában több ismeretet kapjon a gyermek, több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás, sokoldalú cselekedtetés útján.

A feladatrendszer elemei egymást átszöve komplexen, egymást kiegészítve érvényesülnek a pedagógiai folyamatban. A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki. Komplex foglalkozásokon keresztül jutunk el a gyermekekhez. Ezért szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek.

Célunk, hogy megfelelő színvonalú feladat elé állítsuk. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó.

A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

Ügyelnünk kell arra, hogy sikert érjen el a gyermek, hiszen a sikerélmények erősítik az önbizalmat, bátorságot adnak az újabb, nehezebb problémák megoldásához. Ez adja meg az alapokat az iskolai tanuláshoz.

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Fejlesszük a gyermek értelmi képességét (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- Elégítsük ki a gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését sokszínű tevékenység szervezésével.
- Kínáljunk fel lehetőséget a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömét.
- Biztosítsunk a gyermek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységeket.
- Fejlesszük a gyermek önállóságát, figyelmét, kitartását, feladattudatát.
- Nyújtsunk segítséget olyan tapasztalatok szerzéséhez, melyben a gyermek megismerheti saját teljesítőképességének határait.

3.3. Társas és közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljanak meg másokkal érintkezni és együttműködni. Pedagógiai szempontból fontos feladat a fentieket elősegítő tevékenység értéktartalma, hasznossága, átélhetősége. Minden közösségi tevékenységnek megfelelő bázist kell nyújtani a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerrel megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából.

Az óvodában tudatosan törekedjünk a közösségben zajló folyamatok és közös tevékenységek kibontakoztatására. Célunk az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségükből kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a teljes nevelési folyamatot átszövi.

Az óvodai közösség sikeres formálása esetén kialakul a gyerekekben a mások megbecsülésének, közös szokásoknak, a hagyományok tiszteletének érzése. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Mindez csak nyitott, szeretetteljes légkörben lehetséges.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása, formálása már a befogadással megkezdődik. Türelemmel és szeretettel fogadjuk a gyerekeket, elegendő időt és fokozatosságot biztosítunk a beilleszkedésre. A szülőkkel igyekszünk a legjobb kapcsolatot kialakítani. A lényeg, hogy lekössük figyelmüket a különböző tevékenységek által. A fokozatosan kialakuló szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti mind jobb együttműködést, a kialakuló viták le rendezését. Nem fegyelmeznünk, hanem tevékenykedtetnünk kell. A helyes szociális viselkedés megtanulása már óvodás korban elkezdődik. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik.

Az óvoda nyitottsága, óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladata a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai élet biztosítása, társas kapcsolatok alakítása, megfigyelése.
- Viselkedési kultúra kialakítása.

- A csoporton belül az együttműködés, az együttjátás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A gyermekek érzelmi kötődései nem egyformák minden társuk iránt, ezért arra kell nevelni őket, hogy megértők és toleránsak legyenek.

3.4. Munka jellegű tevékenység

Az életre való felkészítés, az életközelség nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kialakítását, gyakorlását. Az értékteremtő munka során fejlődik a gyermek együttműködési képessége.

Ez a terület az, ahol a gyermek erőfeszítése és a végzett munka eredménye értékelhető, ezáltal ösztönző, motiváló erőként hat. Alapvető követelmény az önállóság, öntevékenység lehetőségének megteremtésére. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, gyermekek saját személyével kapcsolatos munkák, kerti munka, állat gondozása, csoport érdekében végzett munkák tényleges tevékenykedést jelentsen a gyermekek számára. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan fel kell használni nevelési céljaink megvalósítására.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni. Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható.

Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a végzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat legyen.

A munkatevékenység legyen a gyermek számára rendszeres és folyamatos tevékenység.

A testápolást, öltözködést, étkezést, környezetük rendben tartását a lehető legkorábbi időtől kezdve próbálják önállóan elvégezni.

Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül, akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőinket, amikor képesek rá.

A munka megosztása során fontos feladatunk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni a feladatok egymás közötti megosztásáról. Lehetőségekhez mérten tapasztalják meg a munka valódi értékteremtő jellegét is. Óvodakertünk adottságai biztosítják a zöldségtermesztést, tavasztól-őszig, és a befőzés lehetőségét is, ezeket pedagógiai céllal beépítjük a munkafolyamatokba. A munkavégzéshez elegendő mennyiségű, megfelelő minőségű eszközökről, szerszámokról kell gondoskodnunk. Ezek bármikor hozzáférhető módon, szabadon, a gyerekek rendelkezésére állnak.

A munkajellegű tevékenységek tartalma:

Önkiszolgálás:

- ez a gyermekek egész óvodai életét végig kíséri. Rajta keresztül és általa fejlődik a gyermek önfegyelme, önállósága, feladattudata, kintartása.

Naposság: a közösségért végzett, mások szükségleteit kielégítő naposi tevékenység az étkezésekhez kapcsolódik:

- Étkezéshez szükséges eszközöket hiánytalanul és kulturáltan helyezték el.
- A kulturált étkezési szokások kialakítása eredményezze a harmonikus együttműködést, az egymásra történő odafigyelést, segítségadást a gyermekeknek.
- A naposi tevékenységeket dajkai segítségnyújtással végezzék el.
- A naposi feladatok vállalása önkéntes, de törekedni kell arra, hogy minden gyermek örömmel vállalkozzon a feladat elvégzésére.
- A naposi munka során fejlődik önállóságuk, ízlésük, ügyességük.

Önként vállalt alkalmi munka:

- pl. üzenetközvetítés, segítségnyújtás a kisebbeknek. Fejlődik kitartásuk, feladattudatuk.

Csoport hagyományaihoz kapcsolódó munka:

- ünnepi készülődés, ajándék készítés, terem rendezés, díszítés.

Az óvodapedagógus feladatai a munka jellegű tevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítsunk lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, ill. a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsuk, bővítsük a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket, melyeket a gyermekek bármikor elérhetnek és használhatnak.
- A munkatevékenység végzése a gyermekek számára örömmel átélt legyen. Végezzék önállóan.
- Mindezek adjanak lehetőséget a gyermekek képességeinek, jártasságaiknak, társas kapcsolatuk alakulásához. Alapozzuk meg felelősségérzetüket, kitartásukat, kötelességtudatukat.

3.5. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a tevékenységek közötti szabad választás. Ez is egy döntési lehetőség a kisgyermek számára, aki tulajdonképpen egyszerre szeretne mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabadidős foglalkozásoknak ezért kell a saját, semmivel nem helyettesíthető helyüket kivívniuk az óvodában, hogy a gyerekek megtanuljanak gazdálkodni a rendelkezésükre álló idővel. A gyermek minden oldalú fejlesztése az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, amelyeknek megvalósítását az óvodában kell elkezdeni.

Az óvodában persze sajátosan értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek az az oka, hogy az óvodások többsége egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek. Választhatnak a felkínált lehetőségek közül pl. rajzolás, festés, dominózás, bábozás, játéktanulás, verselés, mesélés, barkácsolás. Óvodánkban az egyik csoportból a másikba való átlépés a délutáni órákban valósítható meg.

Természetesen - nemcsak az épületen belül, hanem az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket. A csoportok elszigetelésének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, amely maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését.

Ugyanakkor az egyéni képességeket is jól fejleszti, hiszen lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyerekeknek.
- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Törekedjen a választási lehetőségek bővítésére, időszakonkénti változtatására.
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek által készített eszközökkel segítse elő a gyermeki fantázia fejlődését.
- Délutánonként keressen és kínáljon lehetőségeket az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, az egyéni kérések teljesítésére.

4. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

- Komplex rendszereket, folyamatokat jelentenek.
- A foglalkozásokat problémacentrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemez.
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

4.1. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ, a környezet megismerése iránti igény a gyermekben születése pillanatától működik. Célunk az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A környező világ megismerésében a **közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk** (rácsodálkozás, közlési vágy, kommunikációra való nyitottság, érzelmi fogékonyság). A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természetközeli élettellel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Megfigyelései a természeti, társadalmi jelenségek közötti összefüggés megláttatására irányuljon. Kiemelt helyet kap az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvásában.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabadban zajlanak (óvoda udvar, óvoda közvetlen és tágabb környezete). A séták, kirándulások, a családok környezeti adottságaira építkező tevékenységek mind tanulási, mind tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítanak a gyermeknek. Fel kell készítenünk a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez a társadalomba való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete, szeretete. A környezettel való szoros kapcsolat alapot ad ahhoz, hogy újra éljék az óvodában mindazt, amit tágabb környezetükben tapasztalnak, a családban átélnek. Az óvodai ismeretanyagok, mint pl. a család, emberi foglalkozások, emberi test, testápolás, közlekedés stb. támpontot nyújthat a gyermek környezetében meglévő szabályok megismeréséhez, gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomba való beilleszkedéshez

szükséges magatartásformák kialakítása játékosan valósul meg, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető. Falusi környezetben, a természettel szorosan együtt élve, gazdag lehetőségek adódnak a természet megismerésére, megszerettetésére, és a természetvédelem megalapozására.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek erősítik: évszakok változásából fakadó időjárást megfigyelő tapasztalatszerzések, jeles napokhoz kapcsolódó tevékenységek (pl.: Föld Napja, Fák, madarak Napja stb.), hagyományos népi életmódhoz kapcsolódó környezetalkító munkák (palántanevelés, növénygondozás, állatgondozás).

Termések gyűjtése, gyümölcszüreték családoknál, gazdaságoknál, befőzések. Rendszeres környezetmegismerő séták, tájmegismerő kirándulások.

A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

A környezet megismerésének tartalmát, a tapasztalatszerzés irányítását három fő területen biztosítjuk:

- Természeti és társadalmi környezet megismerése
- Környezetalkítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- Környezetvédelem

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

Itt kell kiemelni a helyi és tágabb környezeti sajátosságok lehetőségeinek kihasználását.

A szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat (például fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.).

3-4 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal

TESTÜNK

- önmaga felismerése és azonosítása a tükörben
- testrészek, érzékszervek megnevezése
- a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása
- az orvos gyógyító munkája

CSALÁD

- ismerkedés a családommal (fényképen azonosítva)
- a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)

ÉVSZAKOK

- figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit
- szerezzenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről

NÖVÉNYEK

- megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt, zöldségfélét, virágot
- tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről

ÁLLATOK

- megneveznek néhány, a közvetlen környezetünkben található állatot
- utánozzák mozgásukat és hangjukat

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csírázztatás).

NAPSZAKOK

- a csoport napirendje
- nappal, éjszaka fogalma

KÖZLEKEDÉS

- ismerkedés a gyalogos közlekedéssel,
- a környezetünkben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár)

SZÍNEK

- figyeljék a környezetük színeit
- ismerkedjenek az alapszínekkel

SZÜLŐFÖLDÜNK

- ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket

4-5 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- középsősök lettünk
- élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében

TESTÜNK

- tudatosodjanak a főbb testrészek (páros testrészek) funkciói
- alakuljon ki testfogalmuk
- oldaliság tanítása gumiszalaggal
- alakuljon ki bennünk testünk ápolásának igénye és az orvos gyógyító munkájának fontossága

CSALÁD

- a mi családuink, a családunk tagjai (szülők, testvérek, nagyszülők)
- otthonunk címe, lakásunk részei, berendezései
- Ki, mit tesz otthon? (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)

ÉVSZAKOK

- évszakonként az időjárás és a természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megláttatása
- az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára

NÖVÉNYEK

- az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére
- figyeljék meg néhány növény fejlődését, növekedését, érését

ÁLLATOK

- figyeljék meg az évszakok és az időjárás változásának hatását az állatok életére
- ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel a valóságban vagy képen

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- közvetlen környezet megfigyeltetése, osztályozása előre-élettelre (növények hajtata, gondozása, anyagok tulajdonságai)

NAPSZAKOK

- napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása
- nappal és éjszaka fogalmának megismertetése

KÖZLEKEDÉS

- a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása
- ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet

SZÍNEK

- fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket

SZÜLŐFÖLDÜNK

- a szülőföldre való kötődés alapjai jelenjenek meg
- néphagyományok ápolása

5-7 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- nagycsoportosok lettünk
- iskolások leszünk
- tájékozódás az óvoda tágabb környezetében

TESTÜNK

- tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói
- emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint
- az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása (egészség–betegség–gondozás, egészségügyi vetélkedő)

CSALÁD

- a mi családjunk, családfa (nemek, kor szerinti csoportosítás)
- foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)
- ünnepeink szeretteink körében

ÉVSZAKOK

- az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása
- a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre
- figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne

NÖVÉNYEK

- tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van
- kísérik figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és a betakarítást (mezőgazdasági területeken)

ÁLLATOK

- tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak)

- hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- tegyenek különbséget az élő és az élettelen természet tulajdonságai között
- élő és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása

NAPSZAKOK

- ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel
- az idő múlásának felismerése

KÖZLEKEDÉS

- önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése)
- ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel
- hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket

SZÍNEK

- különböztessenek meg világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat

SZÜLŐFÖLDÜNK

- legyenek tisztában egyetemes értékeinkkel
- jelenjenek meg a hazaszeretet alapjai

Környezetvédelem

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is.

Fontos teendőink

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyermekek harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel.

Érdeklődésük, kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.

Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak, ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!

Ne szemeteljenek, aki igen, felszólításra tegye azt a kijelölt tárolóba.

Vigyázzanak a környezetük tisztaságára, a 6-7 évesek vegyenek részt heti 1 alkalommal a szemét összeszedésében.

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség. (Pozitív minta, példamutatás)

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások, tevékenységek megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.

- Tudatosan törekedjünk arra, hogy minél több élményt gyűjtsön a gyermek saját természeti és társadalmi környezetéből.
- Biztosítsunk minden eszközt és lehetőséget a természetben való folyamatos tevékenységhez (élőszarok, konyha-, kert-, kisállat gondozás).
- Megfigyeléseket lehetőség szerint a szabadban szervezzük meg.
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- Az emberi alkotások, a tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése.

4.1.1. Matematikai tartalmú tapasztalatok

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés sok olyan szituációt hoz felszínre, ahol a természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett tapasztalatokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét mélyítsük, spontán tanultakat rögzítsük. A gyermek 4. életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportokban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. A matematikai tapasztalatszerzés tartalmát képező ismeretek a gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi, alaki, nagyságbeli és térbeli viszonyait, formáit tükrözik, melyeket természetes szituációkban történő megfigyelésekre építünk.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai tapasztalatszerzés terén:

- Olyan eszközöket és tevékenységeket kell biztosítanunk, melyek felkeltik a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben lehetővé teszi a matematikai tartalmú tapasztalatszerzést.
- A matematikai tartalmú tapasztalatszerzést a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire építjük. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba ágyazva valósítjuk meg.
- Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.

- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikrocsoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókinésének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

4.2. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már az óvodáskorban elkezdődik. Mindennapi feladataink közé kell tartoznia, hogy megismertessük a gyermekeket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat, vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. A művészeti nevelés szempontjából nagyon fontos, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül, egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. A felnőtt által kigondolt elképzeléseket, sémákat ne akarjunk megvalósíttatni a gyermekkel. Törekedjünk arra, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csak akkor nyújtsunk segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. A gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú. A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ide tartozik a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyerekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Pl. az ősszel lehulló falevelet színeztethetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad

természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

4.2.1. Verselés, mesélés

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. A játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, de egyben feloldást és megoldást is kínál. A tárgyi világot is megelevenítő szemléletmódja, és az ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés naponta ismétlődő tevékenység, az átélést segítő atmoszféra megteremtése érdekében fontos, hogy a meséléshez legyen egy állandó hely, sarok, valamint megfelelő érzelmi légkör a csoportokban.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógusok mese- és versmondása példaértékű legyen. Nyelvtanilag helyes, tiszta beszéddel, kiejtéssel, megfelelő artikulációval adjuk elő az irodalmi alkotásokat, mely által fejlődik a gyermek önkifejezése, bővül szókincse.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja., amelyre az egész nap folyamán bármikor lehetőséget biztosítunk.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. Az irodalmi anyag kiválasztásánál arra törekszünk, hogy igazodjanak a gyermekek életkori sajátosságaihoz.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonság megteremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszhető.
- A gyermekek életkori sajátosságának, érdeklődésének, a csoport fejlettségének, összetételének figyelembevétele az irodalmi művek kiválasztásánál.
- Népi, klasszikus és kortárs multikulturális, interkulturális irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása.

- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermekek egyéni sajátosságait és szükségleteit: mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgetőkörök, interaktív játékok.
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd és kommunikáció fejlesztése.
- Gyermeki vers- és mesealkotás, irodalmi élmények ábrázolással való kombinálása, fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.

4.2.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ábrázolás különböző fajtái - a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka - továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségigéretet bátorítására.

Az óvodapedagógus feladata, hogy az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán megfelelő feltételeket biztosítson. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Élményt biztosítanak az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Teljes önállóság szükséges ahhoz, hogy a gyermekek alkotókedve kibontakozhasson. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak el a gyerekek, amit az óvodapedagógusnak maximálisan meg kell adni. A gyermekeknek legyen lehetőségük arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Ennek érdekében minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Ezeknek nagy hasznát veszik a gyerekek, hiszen pl. a nagyobbak szerepjátékokhoz bármikor kiegészíthető eszközöket készíthetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal. Igyekszünk szélesebb körben megismertetni a gyerekeket a népművészeti elemekkel.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli, alkotó légkör kialakítása.
- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységsszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.

- A gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival.
- A belső képek gazdagítása, a gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése népi motívumok alkalmazásával.
- A gyermekek megismertetése különböző művészeti alkotásokkal (festmény, szobor, épület), nemzeti szimbólumokkal (zászló, korona), népi hagyományos kismesterségek tevékenységeivel (agyagozás, szövés, kosárfonás, mézesbábosság stb.), ezzel is erősítve a szülőföldhöz való kötődést.
- A gyermeki élmény és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés és az önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A gyermekek közötti képességbeli különbségek figyelembe vétele, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés megvalósítása. Pozitívumokra épülő, differenciált értékelés alkalmazása. A gyermekmunkák gyűjtése és elemzése által a fejlesztési folyamat támogatása.
- Az ábrázolási tevékenységükben lassan fejlődő, esetleg diszgráfia tüneteit mutató gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakembereknek.
- Szociális hátrányok enyhítése az ábrázolás eszközeinek biztosításával.

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében:

A technikák megismertetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.

Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében. Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás. A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe.

4.2.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. A hagyományok továbbadását, a nemzeti összetartozás érzésének alakítását segítik a népdalok éneklése, hallgatása, a népi gyermekjátékok felidézése, megtanítása. A néphagyomány mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a

hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap.

Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelemgazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam-, ritmusvariációk kitalálása).
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye szerinti zenei nevelés, speciális szakember és programok segítségével (például szenzomotoros integráció).
- A nemzeti, etnikai és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése, a szülőföldhöz való kötődés erősítése.
- A zenei anyag kiválasztásában igényességre, a gyermekek életkori sajátosságainak, és nevelési céljainknak a figyelembevételére törekvés.

4.3. Mozgás

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testmozgás nélkül. Tehát a spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülással együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. A természet erőivel - napfény, levegő, víz, - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi mozgást lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk.

A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltételek, biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű játékban gazdag kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionálás és koordinációs képességek fejlődése, biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi mozgás hatásának maximális kifejtéséhez objektív és szubjektív feltételek szükségesek.

Objektív feltételek:

- Megfelelő, biztonságos hely biztosítása.
- Fűves, fás terület az udvaron, illetve az óvoda előtti ligetben.
- Szabványnak megfelelő mászóka, csúszda, hinta, libikóka, rugós hinta, mókuserék az egyensúly, erő, ügyesség, bátorság növeléséhez.
- Mozgásfejlesztést segítő eszközök, tornaszerek, képességfejlesztő játékok.

Szubjektív feltételek:

- Az óvónő személyisége, mozgáshoz való viszonya nagymértékben meghatározza a mindennapi testmozgás eredményességét.
- A gyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatjuk a gyermekeket. Építünk utánzási hajlamukra, így segítjük a rendszeres testmozgáshoz való pozitív érzelmi viszony kialakulását.
- Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához. Fontos, hogy minden megmozdulásunkban tükröződjön, hogy szívesen mozgunk együtt a gyermekekkel, és örülünk a gyermekek mozgásban elért sikereinek.

Mozgásfejlesztés feladatai:

- Rendszeres testmozgáshoz való igény és pozitív érzelmi viszony kialakítása
- A gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése
- Motoros képességek fejlesztése
- Vázizomzat erősítése

- Helyes testtartás kialakítása
- A mozgás- és játékgigény természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése
- Sokoldalú mozgástapasztalatok szerzése az alapvető mozgásformák gyakorlása által
- A gyermekek mozgásának és egyensúlyérzékének folyamatos fejlesztése
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére változatos lehetőségek biztosítása
- A gyermekek harmonikus, összerendezett mozgása kialakulásának elősegítése
- Az egészség megóvása, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartása

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásfejlesztéssel kapcsolatban.

- Minden nap adjon lehetőséget a gyerekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabadban tartózkodni.
- Biztosítsa a gyermekek irányított és szabad mozgásgyakorlásának feltételeit.
- Változatos eszközök, mozgásos játékok, kooperációt erősítő játékok és a gyermekek szabad, önálló mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi mozgás örömet jelentsen a gyermekek számára.

5. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyerekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

Pedagógiai programunkban az iskolai élethez való felkészültséghez szükséges testi-lelki és szociális fejlettségszint kialakítása azonos mértékű pedagógiai feladat, melynek eredményeként a gyermek jellemzője:

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermekeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, **beszél**, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- **elemi ismeretekkel** rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érettebbé válnak az iskolára. A **szociálisan** egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett **korrekció** mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Az óvodában folyó nevelőmunkát akkor tekintjük sikeresnek, ha az óvodáskor végére meghatározott jellemzőkhöz hozzárendelt sikerkritériumokat legalább 80 %-ban teljesítettük.

SIKERKRITÉRIUMOK

Az egészséges életmód kialakítása

- szükségleteit képes késleltetni
- szükségleteit képes önállóan kielégíteni
- WC-zést követően használja a toalett papírt
- a tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi
- szennyező tevékenység végzését követően kezet mos, és szárazra törli
- önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell segítséget kér
- cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik
- ruháikat összehajtva teszi a helyére
- képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani
- kulturáltan étkezik
- szívesen fogyaszt zöldség, gyümölcsféléket
- vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára

- ismeri a szelektív hulladékgyűjtés hogyanját és mikéntjét
- szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül
- életkorának megfelelően edzett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

Mozgás

- igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket
- ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani
- erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett az egyensúlyérzékelése
- tud rollerezni vagy biciklizni
- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidezésére képes,
- vizuális memóriája korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot
- ismeri legalább 2-3 kéziszer (labda, ugrálókötél, karika) használatát
- érdeklődik valamely sportág iránt
- képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma,
- toleráns, együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni

Verselés, mesélés

- szívesen mesél, báboz, dramatizál
- gondosan bánik a könyvekkel
- néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
- kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
- szókincse korának megfelelő
- jól használja a metakommunikációs eszközöket
- bátran és szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
- társára odafigyel, türelmesen végighallgatja mondanivalóját
- a közölt információt megérti
- bátran kérdez
- tud szemkontaktust teremteni és tartani
- udvariassági kifejezéseket használ
- beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése, megfelel anyanyelvünk követelményeinek
- várja, igényli a mesehallgatást
- tud történetet kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni
- a migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes

- megértetni magát.

Játék

- örömmel, önfeledten játszik
- képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- építmény lemásolására képes
- képes élményei eljátszására
- szívesen vállal szerepet
- szabályjáték során betartja a szabályokat
- másokat is figyelmeztet a szabályok betartására
- egészséges versenyszellemben tevékenykedik
- problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik

Munka

önkiszolgáló tevékenységek

- a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint végzik
- étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, szalvétát, merőkanalat
- öltözködésnél önállóak, tudnak gombolkozni, próbálkoznak a megkötéssel
- önkiszolgáló tevékenységre fordított idő, fejlettségük növekedésével arányosan csökken

alkalomszerű munkák

- pontosan megértik mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik
- bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak
- időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek

közösségi munkák

- a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- terítésnél ügyelnek az evőeszközök esztétikus elrendezésére
- felelősi munkákat szívesen vállalnak, önállóan teljesítik
- a környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában. (csoportszoba, udvar, óvoda környezete)
- vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat
- munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi

környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

- a szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőben
- szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében
- a virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben
- szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt
- télen gondoskodnak a madarak etetéséről

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

- élvezettel hallgat zenét
- tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni

- tud társaival térformákat alakítani
- a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen,
- esztétikusan végzi
- tud élvezettel, irányítás nélkül játszani legalább 5 dalos játékot
- felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni
- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással,
- járással tapssal a dalból kiemelni
- megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kíséni

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit
- elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve jellegzetes színekkel,
- formákkal, mozgással ábrázol.
- tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot
- téralakításban, építésben másokkal együttműködik
- ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat
- emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
- díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel papírmunkával,
- agyagba karcolással stb. megold
- tud különféle technikával képet alkotni, technikát önállóan a rendelkezésre álló
- anyagból megválasztani
- helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót
- alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára
- szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét
- képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt
- mondani.
- ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat
- vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

- megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat
- ismeri környezeté növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásban és a természetvédelemben
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni,
- vagy valaminél kevesebbet, nagyobbát, többet létrehozni.
- helyesen használja a tő és sorszámneveket
- tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesítem
- meg tudja állapítani: több, kevesebb, ugyanannyi
- helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
- környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei
- foglalkozását, saját születési helyét és idejét
- tudja óvodája nevét

- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket ismeri
- a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tud hasonlítani forma, szín nagyság szerint

Tanulás

- az egyszerű feladatokat megérti
- ha a helyzet megkívánja, kivárja, amíg rá kerül a sor
- érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és az ezzel összefüggések iránt
- feladataik végrehajtásában kitartó
- szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
- él benne a tanulás és iskola utáni vágy
- tevékenységének eredményeit reálisan értékeli
- képes a már elsajátított ismeretek szándékos fejlesztésére
- munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
- szándékos figyelemre képes
- szívesen vesznek részt tervezett, szervezett irányított játékokban, tevékenységekben
- a tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek
- a részképesség-és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek
- a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet

Érzelmi nevelés, szocializáció

- ragaszkodik csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazásához
- a játékszereken megosztózik társaival
- segíti társait a tevékenységekben
- türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
- a csoportba érkező vendéget udvariasan és szeretettel fogadja
- udvariassági formák betartásával kommunikál
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- konfliktushelyzetekben társaival egyezkedik
- számon tartja társai hiányzásának okát
- konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg,
- szükség szerint felnőtt segítségét kéri
- érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni. a közösség érdekében
- szívesen vállal munkát
- feladattudata kialakulóban van
- korának megfelelően kialakult felelősség érzete, képes egyszerű döntések önálló meghozására
- igényes a saját tevékenységével szemben

- érkezéskor, távozáskor köszön
- megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát
- türelemre, kitartásra képes
- a szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

6.1. A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva, differenciáltan tervezzük. Alapvetően fontos feladatunk a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan számításba vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A nevelés és tanulás egymással szoros kölcsönhatásban valósul meg. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában leginkább 1 vagy 2 hetes periódusokban tervezzük. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. Alapvetően a tevékenységekből kiindulva, a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve tervezzük. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Feljegyzéseket vezetünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni differenciált fejlesztés megtervezéséhez.

A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött tevékenységi forma keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztést, a tevékenység formáját nem a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A lényeg mindig az, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenképp az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete

- A teljes nevelési folyamat, a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat részei:
  - önálló és irányított tapasztalatszerzés
  - játékos tevékenységszervezés

Csoportszervezés

Intézményünkben azonos életkor szerint szerveződő csoportok és vegyes életkorú csoportok szervezésére is lehetőséget biztosítunk. A csoportokat jól ismert növény és állatnevekkel (Csiga, Süni, Katica, Maci) jelöljük.

A nevelés időkeretei

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, biztosítva a játék kitüntetett szerepét. A szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

6.1.1. A napirend általános időkeretei

Napirend szeptember 1 – május 31.	
Időkeret	Tevékenységek
6:00 – 7:30	Gyermekek fogadása, szabad játék, szabadon választott tevékenységek összevont csoportban
7:30 – 10:30	Párhuzamosan végezhető tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenységek Az óvodapedagógus által irányított tevékenységek: Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tartalmú tapasztalatszerzés Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

	Mozgás Testápolás Folyamatos tízórai Mindennapos testmozgás
10:30 – 12:00	Öltözködés, levegőzés Séta, kirándulás, szabadban folytatott megfigyelések Mozgás a szabadban, udvari játék
12:00 – 12:45	Gondozási feladatok, testápolás Készülődés az ebédhez, ebéd Gondozási feladatok, testápolás, készülődés a pihenéshez
12:45 – 15:00	Mesehallgatás, pihenés
15:00 – 17:00	Gondozási feladatok, öltözködés, testápolás Készülődés az uzsonnához, uzsonna Párhuzamosan végezhető tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenységek Óvodapedagógus által szervezett tevékenységek Levegőzés, mozgás Folyamatos hazabocsátás

Napirend június 1 – augusztus 31.	
Időkeret	Tevékenységek
6:00 – 8:00	Gyermekek fogadása, szabad játék, szabadon választott tevékenységek összevont csoportban
8:00 – 12:00	Párhuzamosan végezhető tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenységek Mozgás a szabadban, udvari játék Testápolás Folyamatos tízórai Mindennapos testmozgás
12:00 – 12:45	Gondozási feladatok, testápolás Készülődés az ebédhez, ebéd Gondozási feladatok, testápolás, készülődés a pihenéshez
12:45 – 15:00	Mesehallgatás, pihenés
15:00 – 17:00	Gondozási feladatok, öltözködés, testápolás Készülődés az uzsonnához, uzsonna Párhuzamosan végezhető tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenységek Levegőzés, mozgás, udvari játék Folyamatos hazabocsátás

6.1.2. Hetirend kialakítása

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi

életének megszervezéséhez. A beszoktatás, befogadás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Később, az óvodai élet utolsó éveiben a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezük előtérbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Mindennapi mozgás

A hetirend kialakítása az óvodapedagógusok feladata. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formák helyei, de az időkeretek is változtathatók.

6.2. Befogadás

A gyermek egész későbbi óvodai életére kihat a befogadás minősége, ezért kiemelten kezeljük. Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel a gyermekek befogadása, ezért nem fogadjuk egyszerre új óvodásainkat. Mindenki számára megnyugtató a fokozatos és folyamatos befogadás. Így 2-3 új gyermekre kell fokozott figyelmet fordítani, és jut időnk a többi gyermekkel való foglalkozásra is. Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte anyukájával, később nélküle. Nincs szabály arra vonatkozóan, hogy meddig tartson a beszoktatás, 1-2 hétig vagy tovább. Minden gyermek esetében egyénileg a szülővel közösen kell ebben a kérdésben dönteni.

Természetesen szem előtt tartva a már csoportba járó gyermekek érzésvilágát is. Azokon a napokon, amikor több új gyermeket is fogadunk, mindkét óvodapedagógus hosszabb ideig tartózkodik az óvodában. A befogadás alatt és utána is lehetővé tesszük, hogy gyermekük kedvenc játékát behozhassa az óvodába. A csoportba járó gyermekeket is felkészítjük az újak fogadására, hogy minden tekintetben biztosítva legyen a szeretetteljes légkör és a jó hangulat az ismerkedés időszakában. A befogadás alatt nem kívánjuk meg egyetlen gyermekünktől sem, hogy bekapcsolódjon a csoportban folyó tevékenységekbe. Az önkéntesség a befogadás alatt hangsúlyos szabálya a gyermekekkel való foglalkozásnak. Az utánzási hajlamra építve előbb-utóbb úgyis minden gyermeknél elérjük, hogy beilleszkedik a csoportba és bekapcsolódik a tevékenységekbe. A befogadás során kiépül a gyermekekben az a bizalom, ami később az óvónők, dajka és a gyermek aktív együttműködését biztosítja. A bizalom kiépítése a szülők irányában is rendkívül fontos. Éppen ezért jó, ha a beszoktatás alatt a szülők bent tartózkodnak

az óvodában, mert saját tapasztalataik győzik meg őket arról, hogy jó helyre került a gyermekük.

6.3. Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:

- a közös ünnepek és hagyományok ápolása,
- a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- közös programok a szülőkkel (vendégváró napok, ismerkedő nap, vendég a csoportban, gyűjtőmunkában való részvétel).

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő viszony, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik a gyermekek identitástudata, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind-mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei. Változatos tevékenységekkel – például ünnepek előtti játszóházak szervezésével – és gazdag eszköztárral segítjük a hagyományok ápolását (például farsangi jelmeztár, karácsonyi, húsvéti, anyák napi csoportszoba díszek, alakoskodás kellékei, a dramatizálás eszközei).

Óvodai életünk hagyományai, ünnepei

Születés- és névnapok: A gyermekek életének jeles napjai, a születés és névnap, megünneplése a csoportok sajátos szokásainak megfelelően történik.

Mikulás délelőtt: december 6.

Szervezeti formája: óvodai szintű

Tartalma: közös Mikulás-várás, óvodapedagógusok műsorával, gyermekek műsorával színesítve. Az ajándékok kiosztása csoportonként történik.

Anyánapi köszöntés: május első hetében

Szervezeti formája: csoportonként, nyílt szervezés

Tartalma: Édesanyák, nagymamák köszöntése, közös játék, műsor, ajándékkészítés, megvendéglés.

Gyermeknap: május utolsó hétféje

Szervezeti formája: községi szintű, sport, játék délelőtt, nyílt ünnepség.

Tartalma: óvodai gyermek néptánc csoport fellépése, sport-, és versenyjátékok, kézműves foglalkozások, arcfestés, meglepetések.

„Batyus bál”: május utolsó hete

Szervezeti formája: óvodai szintű, nyílt szervezés

Tartalma: nevelési évet záró zenés, táncos, vidám játékokkal színesített rendezvény

Évzáró, ballagás: június első szombatja

Szervezeti formája: Óvodai és csoportonkénti nyílt szervezés

Tartalma: nagycsoportosok ballagása, csoportok ünnepi műsora

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

Karácsonyi ünnepség

Szervezeti formája: csoportszintű nyílt ünnepség

Tartalma: meghitt várakozás, közös játszás, fenyőfadíszítés, gyertyagyújtás, mézeskalácssütés, ünnepi műsor, ajándékozás. A karácsony, mint egyházi ünnep életkornak megfelelő bemutatása, ismertetése.

Farsang

Szervezeti formája: csoportszintű, zárt ünnepség

Tartalma: farsangi készülődés, csoportszobák díszítése, jelmezbe öltözés, közös tánc, móka, játék, télüzés, kiszabáb égetés.

Húsvét

Szervezeti formája: csoportszintű, zárt ünnepség.

Tartalma: húsvéti népszokások, hagyományok felelevenítése, eljátszása, ápolása. A húsvét, mint egyházi ünnep életkornak megfelelő feldolgozása.

Nemzeti ünnepeink:

Október 23.

Szervezeti formája: csoportszintű megemlékezés

Tartalom: kötetlen beszélgetés a történelmi eseményről.

Március 15.

Szervezeti formája: csoportszintű megemlékezés

Tartalom: beszélgetés a történelmi eseményekről, kokárda, zászlókészítés, csoportszoba közös díszítése, emlékműnél a gyermekek által készített zászlók, otthonról hozott virágok stb. elhelyezése.

Időszakos ünnepek, melyek az adott alkalomhoz kapcsolódnak:

Szilvanap: szeptember vége

Szervezeti formája: óvodai szintű program

Tartalom: szilvaszedés, lekvár- és gombóc főzés, műsor szervezése az őszi jegyében

Állatok világnapja: október 4.

Víz világnapja: március 22.

Föld napja: április 22.

Szervezeti formája: óvodai szintű program

Tartalom: éneklés a Földért, környezetvédelmi játékok szervezése az óvoda előtti ligetben, virágok, fák ültetése az óvoda udvarán.

Madarak, fák napja: május 10.

Szervezeti formája: óvodai szintű

Tartalom: kirándulás az erdőbe, témával kapcsolatos közös játékok, megfigyelések a természetben.

Az óvoda kirándulásai

Csoportonként élményszerző, megfigyelő séták szervezése a községben levő parkokba, a közeli határba, ill. házakhoz.

Ősszel - kirándulás lovas kocsival, kerékpárral

Télen - lovas szánnal a határba,

Tavasszal - kirándulások a környező városokba, településekre, autóbusszal, vonattal

Óvoda, család közös rendezvényei, tevékenységei

Munka délutánok szervezése: ünnepek előtt; csoportszintű barkácsolás.

Jótekonysági bál szervezése: 3 évenként a Gádorosi Óvodás Gyermekekért Alapítvány javára.

Az óvoda egyéb közös rendezvényei, tevékenységei

Karácsony: az Idősek Otthonában a nagycsoportos óvodások ünnepi műsorral, az általuk készült ajándékokkal kedveskednek az idős embereknek.

Nőnap: az óvodás gyermekek az Idősek Otthonában ünnepi műsorral, saját készítésű ajándékkal köszöntik az időseket.

Anyák napi köszöntés: Idősek Otthonában a középső - nagycsoportos óvodások ünnepi műsorral, ajándékokkal köszöntik az időseket.

Idősek Napja: Idősek Otthonában az óvodai néptánc csoport fellépése

6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Együttműködés a családdal

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet**. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

Együttműködés formái:

- családlátogatás
- beszoktatás
- közös programok:
- karácsony
- anyák napja
- gyermeknap
- évzáró ünnep
- munkadélutánok

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki a mindennapokból, mind külsőségekben, mind tartalmában.

Nyílt nap

A nyílt nap célja a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján, gyermekük, új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel. Képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképeségéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciáinak fejlődését.

A nyílt nap idejéről egy héttel előbb faliújságon tájékoztatjuk a szülőket.

Fogadóóra

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmat adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel és közvetlen környezetével kapcsolatosak, bizalmas jellegűek. A fogadóórát óvónő és szülő egyaránt kezdeményezheti.

Szülői értekezlet

Az értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvónő feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele.

Az értekezlet idejéről, témájáról a csoport faliújságján, egy héttel korábban a szülőket tájékoztatni kell. Jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező.

Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati, kulturálisintézményekkel

Az óvodai élet alatt a **Pedagógiai Szakszolgálat, egészségügyi szolgáltatók** (orvos, szakorvos, védőnő) a **Gyermekjóléti szolgálat és családsegítő központ** a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A **közművelődési intézményeket** (könyvtár, művelődési ház) a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogatják csoportosan pedagógus vezetésével, vagy egyénileg szüleikkel.

Az iskolával **való kapcsolattartás** célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Formái:

- 5-6-7- éves gyermekek látogatása az iskolába az óvónővel
- iskolai szervezésű programokon való részvétel
- egymás munkájának megismerése kölcsönös hospitálással
- szakmai tapasztalatsere, a gyermekek fejlődésének nyomon követése

Óvoda–fenntartó

- Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.
- Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

Óvoda–egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít speciális szolgáltatások keretében hittan igénybe vételére. Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktatás lehetőségét.

Az együttműködés tartalma

- Heti rendszerességgel hitoktató foglalkozás szervezése az óvodában
- Ünnepek előkészítése, templomban szervezett megfigyelés
- A hitoktató és az egyház vezetőjének részvétele az óvodai rendezvényeken
- Keresztény kulturális értékek közvetítése életkornak megfelelően

7. AZ INTÉZMÉNY TERVEZÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

7.1. Az óvodai nevelés tervezési dokumentumai

- Pedagógiai program
- Éves munkaterv
- Csoportnapló
  - Nevelési terv
  - Tematikus terv
  - Heti tanulási terv készítése
- A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció
- Egyéni fejlesztési terv

Csoportnapló

Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. A csoportnapló vezetésének szempontjait a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 91.§ szabályozza.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció vezetése

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció: a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált fejlesztés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

- a gyermek anamnéziséét
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket

Az anamnézist az óvodapedagógusok az első óvodai év megkezdése előtt a szülővel közösen töltik ki, erre kialakított űrlap alapján, lehetőség szerint családlátogatás alkalmával.

A 20/2012. EMMI rendeletben foglaltaknak megfelelően az óvodapedagógusok a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációban rögzítik a gyermek fejlődését megfigyeléseik alapján. Rendszeresen, évente minimum két alkalommal tájékoztatják a szülőt a gyermek fejlődéséről. A tájékoztatást a szülő aláírásával hitelesíti.

8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK AZ ÓVODÁBAN – INKLUZÍV NEVELÉS, INTEGRÁCIÓ

Nevelőmunkánk során a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek esetében is az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, szem előtt tartva az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának elveit és feladatait. Intézményünkben inkluzív pedagógiai

szemléletet és gyakorlatot érvényesítünk. Az inklúzió alapuló, befogadó szemlélettel minden gyermek különbözőségével együtt történő feltétel nélküli elfogadását kívánjuk érvényesíteni. Minden gyermeket a saját képességeihez mérten fejlesztünk, a differenciálás pedagógiai módszerével.

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk rendszerébe.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

- Különleges bánásmódot igénylő gyermekek
  - sajátos nevelési igényű gyermekek
  - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek
  - kiemelten tehetséges gyermekek
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Inkluzív nevelési elveink

- A gyermekek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteiknek, állapotuknak megfelelő segítséget kapjanak képességeik kibontakoztatásához, személyiségük fejlesztéséhez.
- Minden gyermek különböző, ezért minden gyermeket a saját képességeihez mérten szükséges nevelni, fejleszteni.
- Az inkluzivitás az egyénre szabott pedagógiai gyakorlatban, folyamatos visszacsatolásban, nyomon követésben valósul meg.
- Az inkluzív szemlélet gyakorlatban történő kifejeződése és eszköze a differenciálás.
- Differenciált, egyéni bánásmód alkalmazásával minden személyiség a maga útját bejárva képes fejlődni.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó, valamint a hazájukat elhagyni kényszerülő migráns családok gyermekeinek biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a multikulturális és interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelmét.

8.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Jogi szabályozás:

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

Intézményi Alapító Okirat

Sajátos nevelési igény fogalma:

Sajátos nevelési igényű gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Óvodánkban vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:

- Szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhető
- Mozgáskorlátozott, érzékszervi és, vagy beszéd fogyatékos, vagy enyhén értelmi fogyatékos, vagy a nevelési-tanulási folyamatban akadályozott
- Fejlesztéséhez az intézmény rendelkezik a szükséges személyi és tárgyi feltételekkel.

Az integrálás lehetőségének további feltételei:

- Mozgássérült gyermek képes legyen legalább segédeszköz nélkül helyváltoztatásra, segítséggel önellátásra, szobatiszta legyen, képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni.
- Érzékszervi, beszéd fogyatékos gyermek képes legyen kapcsolatteremtésre, szobatiszta legyen, szükségleteit ki tudja fejezni.
- Értelmi sérült gyermek tanítható, fejleszhető legyen az óvodai csoportban, képes legyen kapcsolatteremtésre, szobatiszta legyen, szükségleteit ki tudja fejezni.

Az integráció általános elvei:

- Az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja.
- A csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti.
- Az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt
- Csoportba való beosztás előtt az óvónők személyesen találkoznak a kisgyermekkel és a szülőkkel. Csoportkialakításhoz a vezető óvónő figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét.
- Három hónapos próbaidővel történik a felvétel. A sajátos nevelési igényű gyermekbefogadása, segítése nem jelenthet túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.
- Az integráció nem megvalósítható, ha káros hatása van a SNI gyerekekre, a csoportra, a nevelőkre:
- Ha nem szolgálja a SNI gyerek fejlődését, szükségleteinek kielégítését.
- Ha óvodapedagógiai eszközökkel nem oldható meg a közösségi együttélés kialakítása a gyerekek között.
- Ha a pedagógus testi-lelki terhelése túlzott.

Befogadó szemlélet alapelvei:

- Minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden gyereken az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed az önismeret, a megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.
- A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek.
- Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.
- A szegregációtól az inklúzióig az integráción keresztül vezet az út.

Szakértői Bizottság szakvélemények tartalmaznia kell:

- A SNI tényének megállapítását, annak okait

- Az integrált nevelés lehetőségét
- Nevelési javaslatokat, fejlesztési területeket
- Intézmény kijelölését név szerint
- Kontroll vizsgálat időpontját (1. vizsgálat után 1 évvel)

Csoportszervezés elvei:

Integráló csoportban maximum 15 gyerek mellett maximum 3 sajátos nevelési igényű gyermeket fogadunk.

Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei:

- Inkluzív, befogadó környezet, alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről
- Fogycatékosság típusának megfelelő utazó gyógypedagógus
- Speciális segédeszközök (asztal, szék, mosdó, fejlesztő eszközök)
- Sérülés specifikus környezet (akadálymentes rámpa, kapaszkodók)
- Integráció folytatása az általános iskolában

A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai integrálásának célja:

Közösségbe való beilleszkedésük segítése (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóság, érzelmi élet, együttműködés fejlesztése) - óvodapedagógiai eszközökkel

Képességeik fejlesztése (vizuális, akusztikus, taktilis, motoros, és nyelvi) –gyógypedagógiai eszközökkel:

- A hiányzó vagy sérült funkciókat helyreállítani, újakat kialakítani
- A meglévő ép funkciókat bevonni a hiányok pótlása érdekében
- Funkciók egyensúlyát kialakítani
- Speciális segédeszközöket elfogadtatni, használatukat megtanítani
- Egyéni sikereket segítő tulajdonságokat, funkciókat fejleszteni
- Befogadóvá váljon az intézmény, lelkileg is.

Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

Szakértői és rehabilitációs bizottság:

- diagnosztizál,
- javaslatot tesz,
- kontroll vizsgálatot végez,
- folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését,
- vizsgálja az intézményi feltételek meglétét

Szülő lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon és terápiás foglalkozásokon.

Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.

Gyógypedagógus értelmézi a SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban.

Intézményfenntartó helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről

Óvoda: A sérült kisgyermek részére is biztosítja a harmonikus, elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet. A gyermek iránti elvárásokat az állapotának súlyosságához, jellegéhez igazítja. Terhelhetőségét biológiai állapotához, személyiségjegyeihez igazítja.

Óvodapedagógus:

- Individuális módszereket alkalmaz.

- Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít.
- Foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti.
- Nevelési helyzetek megoldása során alternatívákat keres.
- Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedésekhez.
- Együttműködik a szakemberekkel, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Sérülés-specifikus fejlesztés elvei, feladatai:

- Mozgáskorlátozott gyermek
- Gyengén látó gyermek
- Enyhe fokban hallássérült gyermek
- Enyhén értelmi fogyatékos gyermek
- Beszéd fogyatékos és beszédfejlődésben akadályozott gyermek
- Autisztikus gyermek
- Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan ésenyhe fokban akadályozott gyermek

Mozgáskorlátozott az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Típusok:

- végtagredukciós fejlődési rendellenesség, szerzett végtaghiány, petyhüdt bénulást kiváltó kórformák (miopátiák, izombetegségek – DMP, nyitott gerinc)
- korai agykárosodás utáni mozgás rendellenességek
- egyéb maradandó mozgásállapot változás.

Cél a lehető legnagyobb mértékű önállóság elérése, pozitív személyiségjegyek, képességek erősítése, az ép és mozgáskorlátozott gyerekek közötti kölcsönös elfogadás és tolerancia kialakítása.

Kiemelt feladat:

- környezet megismerése mozgásos érzékelési lehetőségekkel is
- megtanult mozgások alkalmaztatása
- több játékidő és minden tevékenységhez elegendő idő biztosítása
- énkép, önértékelés fejlesztése
- függőségi beállítódás, sérültség tudat csökkentése
- társas kapcsolatok fejlesztése

Egyéni fejlesztést szomatopedagógus végzi.

Gyengén látó gyermek

- 10%-30% látásteljesítmény

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:

- látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és közeli környezetben a nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
- finommozgás fejlesztése, írás előkészítése

Enyhe fokban hallássérült gyermek (30-45 db)

A nagyothalló gyermek fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincs fejlesztése. A beszédérthetőség folyamatos javítása. A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek (50-69 IQ)

Feladat:

- spontán tanulás biztosítása
- társakkal való együttműködés kialakítása
- kommunikáció fejlesztése
- élmények, tapasztalatok biztosítása
- érzelmi, értelmi, motoros és szociális képességek fejlesztése

Egyéni fejlesztését a nevelési tanácsadó munkatársának irányításával az óvodapedagógus és a fejlesztőpedagógus végzi.

Beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

Az akadályozott beszédfejlődésű gyermekre jellemző az alacsony szintű anyanyelvi fejlettség, a beszédszervek gyengesége, a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya, szegényes szókincs, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiánya, grammatikai fejletlenség, az utánzó képesség gyengesége.

Típusok:

- megkésett beszédfejlődés
- centrális dyslalia (működésből fakadó beszédzavar)
- rinofónia (súlyos orrhangzóság)
- fejlődési dysfázia (a beszéd időbeli és strukturális zavara)
- elektív mutizmus (választott némaság)
- afázia (a beszéd teljes vagy részleges elvesztése)
- beszédhibához kapcsolódó tanulási zavar (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia)

Feladat:

- mozgás és kommunikáció fejlesztése
- anyanyelvi fejlesztés
- vizuomotoros készség fejlesztése

Beszéd fogyatékos gyerekek egyéni fejlesztését logopédus végzi.

Autisztikus gyermek

Az autizmus-spektrumzavar lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képesség minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autisztikus gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas viselkedés, kommunikáció, a rugalmas viselkedés, a szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése és az egyenetlen képességprofil.

Cél a viselkedési és gondolkodási készségek fejlesztése.

Feladat:

- kommunikáció, szociális és kognitív készségek fejlesztése

- meglévő töredék készségek használata
- egyéni motiváció megteremtése
- egyéni, speciális módszerek alkalmazása

Autisztikus gyermek egyéni fejlesztését gyógypedagógus végzi.

Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek

Agresszív magatartású gyermek

Testi erejét fitogtatja, játékának tartalma és stílusa is agresszív, rombol, állandó vibrálás jellemzi. Preferáló megerősítő módszer hatékony: a jó tulajdonságait erősítjük, ehhez a körülményeket megteremtjük. Megbízásokat adunk, motiváljuk, tevékenysége révén dicsérjük. Együttműködési situációkat teremtünk csoporttársainak kisebb csoportjaival.

Szorongó gyermek

Ép intellektus mellett eltér az adott korosztálytól elvárható viselkedéstől. Jellemző, hogy tudja, de nem meri mondani. Énképe negatív, önértékelése alacsony, alulteljesít. Vegetatív tüneteket is mutathat, társas kapcsolatai beszűkülnek. Kiemelten fontos a szorongó gyerek számára a pozitív megerősítés, a jó társas kapcsolatok kialakítása, sikerélmény biztosítása. Elvárásainkat csak fokozatosan emeljük, kialakítjuk reális önképét, többféle megoldási stratégiát gyakoroltatunk be. Szülők felé a pozitív történéseket naponta jelezzük.

Figyelemzavaros gyermek

Nem tud koncentrálni, rendetlenség van körülötte, nem tudja megszervezni az életét, gyakorlás nem segít.

Hiperaktív gyermek (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)

Motoros nyugtalanságra jellemző, hogy állandóan mozgásban van az optimális ingerlési szintfenntartása érdekében. Belső ingerlő központja alulműködik. Tanulási nehézségre jellemző, hogy speciális az információ feldolgozás módja, az információk szétszóródtak. Hibáiból nem tanul. Cselekvését a következményekkel nem tudja összekapcsolni, büntetés hasztalan. Fontos számára az azonnali megerősítés, a pozitív, elfogadó légkör. Fizikailag is mellette kell állni, segíteni, rövid, világos, egyszerű utasításokat adni. Meg kell tanítani arra, hogy kérjen segítséget. Csak azt szabad elvárni tőle, amire képes. Sikerélményeket kell biztosítani számára.

Hasznos lehet a sikert adó mozgásos tevékenység, elsősorban ami vesztibuláris ingert biztosít. Csapatjáték nem megfelelő. Túlmozgatni, lefárasztani sem szabad, mert átbillen. Vesztibuláris inger számára az autózás, televíziózás. Metakommunikációt nehezen érti, saját korosztályával gyenge a kapcsolata.

Dyslexia

Tünetei megjelennek a beszédben, írásban, olvasásban, magatartásban.

Jellemzője a hangtévesztés, szótagcsere, összetett szavak elő-és utótagjának cseréje. A dyslexiás gyerekeknek nyelvfeladási elmaradásai vannak, mint pl. megkésett beszédfejlődés, makacs beszédhiba, ügyetlen beszéd szervi mozgások, szűk aktív szókincs, szótalálási nehézségek, rövid és grammatikailag helytelen mondatszerkesztés, gyenge verbális emlékezet, rossz nyelvi elemző képesség. Fejletlen lehet ritmusérzéke, lehet dominanciazavara, nehezen alakul ki a testsémája, ügyetlen a mozgása, rosszul tájékozódik térben és időben, szerialitási zavarai vannak.

A dyslexia-veszélyeztettség az olvasás tanulás megkezdése előtt diagnosztizálható, és terápiával megelőzhető. Gósy Mária módszerével végzi a szűrést, Meixner Ildikó módszerével a fejlesztést az intézménybe kijáró logopédus.

Óvodapedagógus feladata elsősorban a beszédhanghallás, térérzékelés fejlesztése.

Dyscalculia

Számolási nehézség. Az érzékelés-észlelés, mozgás, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszédfejlődés nehézségeivel függ össze.

Motoros koordinációs zavar

Jellemzője az „ügyetlenség”.

Típusai:

A mozgástervezés zavara (diszpraxia), a testhelyzet megállapításának zavara (agnózia), a megfelelő irány megállapításának zavara (külső tér észlelésének zavara: jobb-bal), csökken tizomtónus (hypotónia).

Kommunikációs zavarok

Mutizmus

Jellemzője, hogy az otthoni környezetén kívül a gyermek sem felnőttel, sem gyermekkel nem létesít verbális kapcsolatot, viselkedése erősen szorongó. Feladatunk elsősorban szorongásuk oldása, sikerélmények biztosítása. Verbális megnyilatkozást nem szabad erőltetni, esetleg a fülbesúgás technikájára megtaníthatjuk.

Artikulációs zavar: pöszeség, orrhangzós beszéd

Beszédfolyamatosság zavara: dadogás, hadarás

Hangadási rendellenesség: diszfónia (rekedtség)

Egyéni fejlesztési terv:

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlődésének dokumentálásához egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. Amennyiben a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a diagnózis BNO kóddal szerepel, a fejlesztési tervet gyógypedagógus készíti el a TŰ 365. sz. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap nyomtatványon. Amennyiben BNO besorolás nem szerepel a diagnózisban, óvodapedagógus készít egyéni fejlesztési tervet.

Tartalma:

- Gyermek neve, születési ideje
- Óvodai felvétel ideje
- Szakértői bizottság megnevezése, a szakvélemény dátuma, felülvizsgálat ideje
- Diagnózis, vizsgálati eredmények
- Fejlesztendő területek
- Fejlesztési ütemterv havi bontásban
- Elért eredmények

Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez:

- A fejlesztésük a megfelelő területeken valósuljon meg
- A sajátos nevelési igényű gyermeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl
- A rehabilitációs, reabilitációs célú fejlesztő foglalkozások váljanak a mindennapi nevelőmunka tartalmi elemeivé

A sajátos nevelési igény a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.

A differenciálás az a folyamat, amely során a pedagógus a fejlesztési folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítja. Az egyénekhez igazodás – a sajátos nevelési igényű gyermekek jelenlététől függetlenül – a csoport valamennyi tagjának kedvező. Törekedni kell a gyermekekhez legjobban illeszkedő eljárások megvalósítására.

Sikerkritérium:

- A sajátos nevelési igényű gyermek beilleszkedik az óvodai csoportba, amely közösség húzóerőként hat rá.
- Szívesen jár óvodába
- Örömmel vesz részt speciális tevékenységekben
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés
- Gyógypedagógiai fejlesztés hatására képességei optimálisan fejlődnek.
- A többségi gyermek és felnőtt közösség az együttélés során olyan humán értékekkel gazdagodik, mint elfogadás, tolerancia, segítőkészség, felértékelődik az egészség, mint érték.

8.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Cél:

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség időben történő diagnosztizálása után az érintett gyermek kapja meg a számára kidolgozott egyéni fejlesztést.

Feladatok:

- A fejlesztőpedagógus a rendelkezésre álló szakértői vélemény alapján egyéni fejlesztési tervet készít, segíti és nyomon követi a gyermek fejlődését.
- Az óvodapedagógus differenciáltan – az egyéni fejlesztési terv alapján – segíti a gyermek felzárkóztatását a többi gyermekhez.
- A gyermek érdeklődésének felkeltése és fenntartása változatos tevékenységek felkínálásával.

- A gyermek fejlődésének nyomon követése, rögzítése.
- Kapcsolattartás a szülőkkel.

8.3. Kiemelten tehetséges – tehetségígéretes – gyermekek

Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Cél:

A tehetségre utaló hajlam megmutatkozása után – a harmonikus személyiség fejlesztése mellett – a kibontakozás lehetőségének megteremtése.

Feladatok:

- A gyermek átlagostól eltérő adottságainak, erősségeinek felismerése.
- A tehetségígéretes gyermek erős oldalának (oldalainak) fejlesztése differenciált feladatokkal, játékokkal.
- Sokféle tevékenységkínálat biztosítása, a gyermek érdeklődésének megismerése.
- Elfogadó, támogató légkör kialakítása.
- Pozitív én-tudat kialakítása, erősítése.
- Tág cselekvési szabadság biztosítása.
- Amennyiben valamely területen elmaradás, hátrány mutatkozik, amely gátolhatja a tehetség kibontakozását, a felzárkóztatás segítése.
- Tehetséggondozó programok szervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel.
- Szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok elérése érdekében.

8.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Céljaink:

- A gyermekek helyzetéből adódó hátrányok kompenzálása
- Esélyteremtés
- Prevenció – veszélyeztetettség megelőzése

Feladatink:

- A szociokulturális környezetből adódó ártalmak enyhítése, a HH és HHH gyermekek felzárkóztatása, differenciált fejlesztése.
- Rendszeres óvodába járás szorgalmazása, igazolatlan hiányzások csökkentése.
- A szülőkkel bizalmi alapokon nyugvó partnerkapcsolat kialakítása, fenntartása, ápolása.
- Kiemelt figyelem az egészséges életmód szokásainak alakítására.
- Kommunikációs és kooperációs képességek fejlesztése.
- Tanuláshoz szükséges képességek megalapozása, fejlesztése.

9. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg az óvodában. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. Az óvodában előítélet kibontakozásának helye nincs.

A gyermekvédelem célja, hogy segítsége nyújtson a gyermeke törvénybe foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjon a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről.

Az óvodapedagógusok alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsák a gyermekek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezik az óvodai környezetet - személyi és tárgyi feltételrendszert -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül - tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség - kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő alacsony iskolai végzettsége
- a szülő alacsony foglalkoztatottsága
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek:

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fent meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll.
- az a gyermek, akit nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategóriába eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre eső alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek
- A szülők alacsony iskolai végzettsége

- Deviáns környezet szocializációs ártalmai- alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély
- Család hiánya - állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermek, egyszülős család, elvált szülők.
- Beteg, vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Veszélyeztetettség esetén az óvoda vezetője köteles:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetésére utaló jelek:

- fizikai bántalmazás
- a gyermek szexuális zaklatása
- szülői felügyelet hiánya
- elhanyagoló szülői magatartás
- hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- pszichés bántalmazás
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- indokolatlan hiányzás az óvodából
- minimális jövedelmi viszonyok

Feladataink:

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodába járó gyermek szociális, szociokulturális családi háttérének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése
- Veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermek differenciált nevelése, fejlesztése
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- nyilvántartás vezetése
- beszámoló készítése

Az óvodavezető feladatai:

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelősmegbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- Törvények, rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása

- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak megfelelően. Ezek dokumentálása.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei: tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatásokról
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak
- A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében az **óvoda köteles együttműködni**:
  - az óvoda orvosával, védőnőjével
  - gyermekjóléti szolgálattal
  - önkormányzat illetékeseivel

Sikerkritérium:

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget
- A szülők bizalommal fordulnak az óvodapedagógusokhoz, óvodavezetőhöz gondjaikkal
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából
- Segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki

10. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A pedagógiai program érvényességi ideje: 2018. augusztus 31-től visszavonásig.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- Nevelőtestület indítványa
- Egyéb érdekegyeztető fórum módosítási javaslata
- Törvényi változás, feladatváltozás

A programmódosítás előterjesztésének feltételei:

- Írásbeli előterjesztés
- Szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten

Nyilvánosság biztosítása:

- Óvoda honlapján
- Vezetői irodában

Az óvoda pedagógiai programjával kapcsolatos felvilágosítást az intézményvezető, intézményvezető-helyettes, valamint az óvodapedagógusok adhatnak.

11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

**A pedagógiai programot véleményezte Gádoros Nagyközség Önkormányzata Képviselőtestületének Napközi Otthonos Óvodája Szülői Szervezete
Gádoros, 2018. ....**

.....
szülői szervezet képviselője

**A pedagógiai programot elfogadta Gádoros Nagyközség Önkormányzata Képviselőtestületének Napközi Otthonos Óvodája nevelőtestülete.
Gádoros, 2018. ....**

P. H. ....
nevelőtestület képviselőjében

**A pedagógiai programot jóváhagyta Gádoros Nagyközség Önkormányzata Képviselőtestületének Napközi Otthonos Óvodája intézményvezetője.
Gádoros, 2018. ....**

P. H. ....
intézményvezető

**Egyetértését kinyilvánította Gádoros Nagyközség Önkormányzata Képviselőtestületének Napközi Otthonos Óvodájának fenntartója.
Gádoros, 2018. ....**

P. H. ....
fenntartó képviselőjében

Melléklet: Az óvoda helyi pedagógiai programjának végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke